

Institutionen för ekonomi och samhälle, avdelningen för kulturgeografi
Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

”Jag är bara här för att arbeta”

- En studie om vad Pajala kommun kan göra för att motverka ”fly-in-fly-out”

Författare: Emmy Fransson

Förord

Denna C-uppsats i Kulturgeografi är genomförd under höstterminen 2012 och vårterminen 2013 vid institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi vid Göteborgs universitet.

Jag vill tacka...

...Rune och Monika Aittamaa för uppehälle, tillhandahållande av bil etcetera under min fältstudie i Pajala kommun. Utan er hade inte uppsatsen gått att genomföra.

...min handledare Ingrid Johansson för råd och stöd under processen.

...de arbetsledare som har hjälpt mig att nå ut till och insamla data från deras anställda.

...mina kontaktpersoner Madeleine Rova och Annie Knutsson på Pajala kommun.

...alla de respondenter som tagit sig tid att svara på min enkät.

...Johan för stöd, råd och stort tålamod.

Sammanfattning

Pajala kommun har under en lång tid brottats med minskande befolkning och dess följder. På senare år har det blivit känt att det förekommer malmförekomster i byn Kaunisvaara utanför Pajala tätort och därmed har företaget Northland Resources AB etablerat sig i kommunen. Utvecklingen har därmed vänt otroligt snabbt, från en mycket lång negativ trend till inflyttning och positiv stämning. Det är nu kritiskt för kommunen att de klarar av att rida på framgångsvågen och bland annat producera nya bostäder för att inte gå miste om chansen att öka befolkningsantalet. Idag har flera arbetsgivare med koppling till gruvverksamheten arbetsscheman som liknar eller är renodlat fly-in-fly-out, vilket innebär en intensiv period på arbetsplatsen följt av en ledigperiod på hemmaplan. En hög andel pendlare till kommunen är ingen eftersträvarvärd utveckling. Frågan är därför vad Pajala kommun kan göra för att locka pendlarna till att istället bli invånare.

Syftet med uppsatsen är att dels undersöka vad de som i dagsläget arbetspendlar till Pajala kommun värderar vid val av bostadsort samt att diskutera vad Pajala kommun kan göra för att få kommunen att bli mer attraktiv för just dessa. Uppsatsens frågeställningar är följande:

- Vad är viktigt/oviktigt för de som pendlar till Pajala kommun från andra kommuner när de ska välja bostadsort?
- Vad kan Pajala kommun göra för att få dem som pendlar i dagsläget att bli permanentboende i kommunen?

Den empiriska undersökningen utfördes genom en fall- och fältstudie då jag fanns på plats i Pajala kommun under två veckor i november 2012. En kvantitativ undersökning genomfördes i form av en enkätundersökning bland pendlande anställda på företag inom kommunen. Jag genomförde även intervjuer med representanter från Plan- och miljönämnden i Pajala kommun och med en informatör på Northland Resources AB. Att jag genomförde en fältstudie har även medfört att samtal och observationer med pendlare och invånare i Pajala kommun har kunnat genomföras.

Underlag för analysen bygger på empiriska data insamlat med hjälp av enkätundersökningen, kopplat till de teorier som tas upp i teoriavsnittet.

Uppsatsens slutsatser är att de som i dagsläget arbetspendlar till Pajala kommun anser att tillgången till bostadstyp är det allra viktigaste vid val av bostadsort. Tillgången till fristående villor beräknas i dagsläget vara god, däremot behöver kommunen utöka tillgången till hyres- och bostadsrättslägenheter. Det är i framförallt Pajalaområdet som respondenterna önskar att bo i, följt av Tärendöområdet.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 Bakgrund	1
1.1.1 Pajala kommun - då och nu	1
1.1.2 Sviktande befolkningsunderlag och dess följder för kommunerna	1
1.1.3 Fly-in-fly-out	2
1.2 Syfte och frågeställningar	3
1.3 Begrepp	3
2. TEORETISKT RAMVERK	4
2.1 Befolkningsgeografi	4
2.1.1 Demografi	4
2.1.2 Rumsliga obalanser	4
2.1.3 Olika geografiska boendialternativ	5
2.1.4 Migration	5
2.2 Migrationsteorier	6
2.3 Pendling	8
2.4 Regionalpolitik	8
2.4.1 Regional utveckling	8
2.4.2 Regional ekonomisk geografi	9
2.4.3 Regional polarisering	9
2.4.4 Regional konvergens	10
2.4.5 Polariseringsteorin	10
3. GEOGRAFISK BESKRIVNING AV UNDERSÖKNINGSOMRÅDET	11
3.1 Norrbottens län	11
3.2 Pajala kommuns geografi	12
3.3 Pajala kommuns befolkning	13
3.4 Pajala kommuns mål och visioner	16
3.5 Bostadsförsörjning	17
3.6 Kapitelsammanfattning	18
4. METOD	19
4.1 Undersökningens upplägg	19
4.1.1 Vetenskapligt synsätt	19
4.1.2 Studiens ansats	19
4.1.3 Metodval	19
4.1.4 Kvantitativ och kvalitativ metod	20
4.1.5 Avgränsningar och målpopulation	21
4.1.6 Urval	21

4.1.7	Frågeenkäten	21
4.1.8	Pilotstudie	23
4.2	Studiens genomförande	23
4.2.1	Fältstudien	23
4.2.2	Beskrivning av företag vars anställda har undersökts	24
4.2.3	Bearbetning av materialet	24
4.2.4	Kodning av svaren	25
4.3	Källkritik	26
4.4	Metodkritik och alternativa tillvägagångssätt	26
5.	RESULTATREDOVISNING OCH ANALYS	28
5.1	Redovisning av resultat från enkätundersökning	28
5.2	Resultatanalys	30
5.2.1	Vilka kan tänka sig att flytta till Pajala kommun?	30
5.2.2	Rangordning av kommundelar	33
5.2.3	Variabler som spelar in vid val av bostadsort	33
5.2.4	Vad Pajala kommun kan förbättra	37
6.	SLUTSATSER	38
6.1	Frågeställning 1	38
6.2	Frågeställning 2	38
6.3	Egna reflektioner	39
6.4	Framtida forskning	40
KÄLLFÖRTECKNING	.....	41
	Tryckta källor	41
	Internetkällor	42
	Muntliga källor	44
BILAGA 1 - FRÅGEENKÄT		
BILAGA 2 – RESULTAT AV EMPIRISK STUDIE		
BILAGA 3- KARTA ÖVER PAJALAS KOMMUNOMRÅDEN		
BILAGA 4 – TABELL ÖVER RESULTATANALYS		

1. Inledning

1.1 Bakgrund

1.1.1 Pajala kommun - då och nu

Pajala kommun (se figur 1 och 2, sidan 4, för kartor) har under lång tid brottats med befolkningsminskning. Mellan åren 1971 och 2011 har befolkningsantalet minskat med cirka 4000 personer vilket innebär ett tapp på hela 41 % av befolkningen (SCB folkmängd, 2013). Befolkningsminskningen beror på en hög utflyttning under lång tid till följd av bristen på försörjnings- och utbildningsmöjligheter i kommunen (ÅF Infraplan, 2011a). Gällande bostadssituationen har den negativa befolkningstrenden bland annat medfört att kommunalt ägda flerbostadshus har rivits. Under 2000-talet avvecklades 57 lägenheter i Pajala kommun (Pajalabostäder, 2013).

År 2007 köpte Northland Resources AB mark för att utvinna malm i Kaunisvaara utanför Pajala tätort (se bilaga 3 för karta) (Northland Resources, 2012a). I och med gruvetableringen väntas det skapas 600 nya arbetstillfällen endast i anslutning till gruvan. Samtidigt kommer ett stort antal arbetstillfällen inom andra näringar att tillkomma till följd av utvecklingen av gruvan (Pajala Behovsanalys, 2011).

Pajala kommun har låtit beställa ett antal rapporter för att analysera vilka möjligheter och svårigheter kommunen kan komma att möta i och med gruvetableringen. Enligt rapporterna bidrar gruvetableringen till en möjlighet att vända den långa negativa befolkningstrenden. Den största svårigheten ligger i att förse dem som vill flytta till kommunen med bostäder. Bristen på bostäder leder till att inflyttningen av arbetskraft till kommunen hämmas. Om kommunen inte lyckas med att bistå med det antal bostäder som behövs kommer arbetspendling bli en nödvändighet för att arbetskraften ska räcka till (ÅF Infraplan, 2012).

1.1.2 Sviktande befolkningsunderlag och dess följder för kommunerna

I Sverige har vi en kommunalpolitik enligt ”den skandinaviska välfärdsmodellen” vilket innebär att tillhandahållandet av välfärdstjänster tillfaller kommunerna istället för familjerna, frivilliga organisationer eller marknaden. Välfärdstjänster utgörs av sociala tjänster, fysisk planering och miljöskydd som tillsammans utgör 90 % av kommunernas budgetar. Den offentliga sektorn är mycket personalintensiv och på de flesta orter i Sverige är kommunen den största enskilda arbetsgivaren. Kommunerna svarar för cirka 20 % av Sveriges BNP (Bäck & Larsson, 2008).

Kommunernas viktigaste och största inkomstkälla är den kommunala inkomstkatten som utgör cirka 62 % av den totala inkomsten. Andra betydligt mindre inkomstkällor är inkomst- och kostnadsutjämningsbidrag, statsbidrag och avgifter. Då kommunernas skatteunderlag är den i särklass största inkomstkällan är det fundamentalt med en befolkning som kan tillgodose kommunen med tillgångar som därmed tillfaller den offentliga sektorn. Utan ekonomiskt underlag kommer kvaliteten på den offentliga sektorn sjunka. En hög andel invånare som inte är i arbetsför ålder har en negativ inverkan på den ekonomiska tillväxten (Nutek, 2001; Bäck & Larsson, 2008).

Pajala kommun har, i och med gruvetableringen, chans att vända befolkningsutvecklingen från negativ till positiv. Därmed måste kommunen lyckas skapa alternativ till den arbetspendling som det i dagsläget finns risk för. Med en stor andel pendlande arbetskraft går kommunen miste om skatteinkomster och det kapital de anställda får i form av löner kommer strömma ut ur kommunen.

1.1.3 Fly-in-fly-out

Inom gruvnäringen är det vanligt med arbetspendling i form av så kallad fly-in-fly-out. Begreppet förklarar fenomenet med arbetspendling över längre avstånd, ofta till avlägsna och otillgängliga platser. Arbetarna har arbetsscheman som innebär ett visst antal dagar på arbetsplatsen och ett visst antal dagar på hemmaplan. Arbetarna har därmed en hemkommun där de bor på sina lediga veckor och en arbetskommun där de bor medan de arbetar (Morris, 2012).

Enligt Morris (2012) grundar sig fly-in-fly-out i att locka kompetent arbetskraft till yrken som inte anses attraktiva och som ligger på avlägsna platser dit arbetskraften ofta inte vill flytta. Dock har en del principer från fly-in-fly-out även börjat användas på mindre avlägsna platser, där det finns ett samhälle i närheten. Därför ska kanske inte alltför stor vikt läggas vid avståndsfrågan som förklaring till fenomenet (Morris, 2012). I Pajala kommun har den här typen av arbetspendling lett till att det upprättats barackboenden samt att alla hotell och vandrarhem är fullbelagda. Lösningen med barackboenden får inte bli långvarig då det motverkar en permanent flytt tillsammans med eventuell familj (ÅF Infraplan, 2012).

Eftersom arbetarna arbetar mycket på kort tid finns ingen större tid till att integreras med det lokalsamhälle där de arbetar. Detta leder till att flyttbenägenheten till arbetsorten kommer vara fortsatt låg (Morris, 2012).

Med fly-in-fly-out följer både positiva och negativa aspekter för såväl individen och personer i dennes omgivning som för samhället. Fly-in-fly-out kan leda till ökad stressnivå och därmed sämre hälsa både för den anställde och för dennes familj. Den anställde upplever ofta svårigheter i sina relationer då personen är borta under långa perioder. Bland de positiva följderna av fly-in-fly-out finns en större ekonomisk frihet för hushållet eftersom inkomsterna är höga och att den arbetande har små utgifter under arbetsperioderna. Den anställda får möjlighet att under deras ledigvecka få en längre tid av oavbruten "kvalitetstid" med sin familj. De anställda upplever också att de får en större valfrihet gällande livsstil för sig själv och sin familj (Morris, 2012).

Fly-in-fly-out leder även till effekter på samhället. Ofta bor de arbetande i större städer och regioner som därmed gynnas av denna arbetstyp. Arbetskommunerna kan tvärtom möta problem vid fly-in-fly-out arbete. De får en större ekonomisk börda att bära då behovet av infrastruktur och exempelvis vård är hög, trots att skatteunderlaget är lågt på grund av lågt befolkningsantal samt en demografisk snedhet då det är den arbetsföra befolkningen som pendlar in till kommunen, men samtidigt för med sig inkomsterna till andra orter. På grund av det låga skatteunderlaget finns det en risk för ökade boendekostnader för de som är fast bosatta på orten (Morris, 2012). Det finns även risk för att gruvindustrin tar arbetskraft från

övriga näringar då lönerna inom gruvnäringen är höga och svåra för andra näringar att konkurrera med (ÅF Infraplan, 2011a).

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka vad Pajala kommun kan göra för att öka antalet kommuninvånare genom att få de som i dagsläget arbetspendlar till kommunen att bli permanentboende.

Frågeställningarna är:

- Vad är viktigt/oviktigt för de som pendlar till Pajala kommun från andra kommuner när de ska välja bostadsort?
- Vad kan Pajala kommun göra för att få dem som pendlar i dagsläget att bli permanentboende i kommunen?

1.3 Begrepp

Bostadstyp

Begreppet ”bostadstyp” har en central roll i studien då det förekommer frekvent i enkäten för primärdataundersökningen. Bostadstyp är enligt Boverket samma sak som boendeform, vilket definieras som vilken typ av bostad man bor i. Jag har valt att dela in de olika bostadstyperna, delvis efter Boverkets devis, i tre olika alternativ: Friliggande villa, radhus/kedjehus eller lägenhet (Boverket, 2012a).

Fly-in-fly-out

Begreppet ”fly-in-fly-out” syftar till att förklara fenomenet arbetspendling över längre avstånd, ofta till avlägsna och otillgängliga platser. Arbetarna har arbetsscheman som innebär ett visst antal dagar på arbetsplatsen och ett visst antal dagar på hemmaplan (Morris, 2012:6).

Hushåll

Statistiska Centralbyrån har tagit fram en standarddefinition av begreppet hushåll. Det lyder: *”Hushåll är en enhet av människor som delar bostad och ansvar för varandras försörjning”* (SCB, 2013).

Migration

Är ett samlingsbegrepp för människors flyttningar över olika avstånd. Begreppet migration innefattar alltså såväl in- som utflyttning (NE, 2012).

Region

En region är ett geografiskt avgränsat område. I administrativa sammanhang kan begreppet region beteckna en nivå mellan centralmakten och lokalsamhället. En åtskillnad kan göras mellan homogena regioner, funktionella regioner samt centrerade regioner. En homogen region har en stor inre likformighet men skiljer sig från omgivande områden. En funktionell region är ett område som hålls samman av sina starka, inre länkar, till exempel en tätort med ett pendlingsomland. En centrerad region karaktäriseras av att det hålls ihop av ett starkt centrum och bygger på mänsklig aktivitet, till exempel storstadsregioner (NE, 2013).

2. Teoretiskt ramverk

2.1 Befolkningsgeografi

2.1.1 Demografi

Ett grundläggande krav för att studera befolkningsgeografi är statistik över befolkningen. Befolkningsstatistik eller demografi, som det även kallas, beskriver befolkningen med hänsyn till storlek, sammansättning och utveckling. För att hitta förklaringar till befolkningsutveckling krävs att vissa förändringsvariabler studeras, dessa variabler kan vara fruktsamhet, dödlighet, flyttningar, etcetera. Enligt Dahmström bör en befolkning alltid beskrivas efter kön och ålder (Dahmström (b), 2005).

Variabler som påverkar befolkningens förändringar i ett område är nativitet, mortalitet och migration som sätts i relation till befolkningens storlek. En tydlig utveckling gällande nativiteten är att barnafödandet sker senare i kvinnors liv samt att antalet födda barn per kvinna blir allt lägre. En trolig förklaring till detta är att många kvinnor ser till att skaffa sig utbildning innan de bildar familj. För att folkmängden i Sverige inte ska minska krävs därför att immigration kompenserar de låga födelsetalen. Antalet födda barn per kvinna varierar kraftigt i olika delar av Sverige. Lägst tal finner man i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö och högst i mindre kommuner som kännetecknas av hög utflyttning (Dahmström (b), 2005).

Liksom fruktsamheten varierar medellivslängden över landet. Längst lever människor bosatta i Sveriges sydvästra delar och i Uppland. Kortast lever människor bosatta i mellersta och norra Sverige. Generellt har människor bosatta i storstadskommunerna en något kortare medellivslängd än i landet som helhet. Även kön har en inverkan på livslängden, generellt lever kvinnor längre än män (Dahmström (b), 2005).

Befolkningens demografiska fördelning kan få flera makroekonomiska effekter. Individer anpassar sitt konsumtionsbeteende och sparande efter var i livscykeln de befinner sig. En ålders- och kunskapsmässigt homogen befolkning leder till att arbeten som söker denna arbetskraft kan erbjuda lägre löner då efterfrågan på dessa är låg. Andra arbeten som kräver individer i en annan ålder och kunnande har istället brist på arbetskraft (Nutek, 2001:37-39).

2.1.2 Rumsliga obalanser

Geografer ägnar sig kanske främst åt den rumsliga fördelningen av befolkningen men befolkningsgeografin handlar även om förhållandet mellan befolkningen och omgivningen. Det har länge funnits en oro inför befolkningstillväxtens konsekvenser. Med en ökande befolkning följer en större inverkan på naturen och dess resurser. På 1960-talet uppmärksammades detta genom Romklubbens rapport *"Limits to growth"*.

Vetenskapsmännen bakom rapporten menade att jordens natur inte kan tåla det massiva tryck vi människor utsätter den för och att vi skulle behöva gå från industri till jordbruk och mer ekologiskt handlande. Vissa kritiker till rapporten ansåg att det var meningslöst att göra en global analys och att man måste se till regionala och lokala aspekter. Enligt dessa kritiker är antalet människor på vår planet inte det största problemet utan den ojämna fördelningen av

dem samt den ojämna fördelningen av naturtillgångar och användningen av olika resurser (Forsberg, 2005).

Vissa områden präglas av minskande befolkningsantal, andra av ökande. Dessa företeelser visar på hur viktigt det är för befolkningsgeografer se bakomliggande faktorer till utvecklingen. I Sverige handlar befolkningsfrågan om stagnation i form av låga födelsetal tillsammans med en åldrande befolkning. Urbaniseringen som har skett i Sverige under de senaste 100 åren har bidragit till en geografiskt ojämn fördelning av befolkningen, en rumslig obalans mellan stad och glesbygd och även mellan städer. Den ojämna och snabba förändringen i befolkningsfördelningen har medfört problem med bland annat bostadssituationen. Många glesbygdskommuner har även fått problem med befolkningens åldersstruktur (Forsberg, 2005; Dahmström (b), 2005).

2.1.3 Olika geografiska boendeanternativ

Alla bostäder ingår i ett närområde som i sin tur omges av en by, förort eller stad där de fysiska förutsättningarna kan skilja sig stort. Individer och hushåll har olika önskemål och krav på sin bostadsort, vissa vill bo i städer och andra vill bo på landsbygden (Brydsten, 1994). I följande avsnitt behandlas vad som karaktäriserar olika geografiska boendeanternativ.

Ett närområde på landsbygden karakteriseras av en gles bebyggelse och lättöverskådliga omgivningar samt nära sociala kontakter med människor i trakten. Livsstilen på landsbygden blir alltmer urban då försörjningen numer sällan består av enbart jordbrukande. Inköp och andra ärenden uträttas i köpcentra belägna i eller i nära anslutning till en tätort. Framförallt är det människor som värderar en god boendemiljö som lockas till att leva på landsbygden. Miljöfaktorer som ren luft och närhet till naturen samt sociala faktorer som nära kontakter med sin omgivning och ett lugnare tempo är förhållanden som värderas av den som väljer att leva på landsbygden. Den utdragna bebyggelsen kan samtidigt vara ett hinder då social service är svårare att upprätthålla (Brydsten, 1994).

Livet i staden formas av den kompakta bebyggelsen som spelar en stor roll som symbol för staden och som mötesplats för dess invånare. Tvärtemot landsbygdens karakteristik gör utbredningen och variationen av staden att den är svår att överskåda. Invånarna har endast kännedom om de områden och stråk som de rör sig inom. Tätheten skapar en mångfald av funktioner och kulturer samt sociala kontakter. Invånarna är i huvudsak främlingar för varandra då de sociala relationerna i städer inte sker grannar emellan utan vänner och bekanta är utspridda över ett större område. Relationerna karakteriseras av att människorna i staden tillhör olika grupper knutna till exempelvis arbetsplatsen, föreningsverksamheten eller släkten. I staden kan negativa aspekter som segregering och miljöproblem uppstå (Brydsten, 1994).

2.1.4 Migration

Enligt Forsberg (2005) är våra livsbetingelser platsbundna och migration är det snabbaste sättet att förändra dessa livsbetingelser. Migration är en process med två faser där den första fasen består av ett missnöje eller vantrivsel över boendesituationen. Detta kan lösas genom att antingen förändra sina krav, sin omgivning eller sin bostad, eller också väljer hushållet att flytta. Om valet faller på att flytta infaller nästa fas som består av att välja en ny bostadsort

genom att värdera nyttan av olika tänkbara bostadslägen inom hushållets sökradie. Förutsättningen för att flytten ska genomföras är att nyttan för hushållet förväntas vara större på den nya destinationen än på den ursprungliga boendeorten (Forsberg, 2005). Sökprocessen är högst intuitiv för individen och dess kunskap om olika bostadsorter spelar en stor roll då beslut om flyttdestination ska tas. Den kunskap som väger tyngst fås via muntlig information från släkt och vänner. Det är ett faktum att kunskapen om en plats minskar desto längre avståndet till platsen är, därmed minskar även benägenheten att flytta dit. Migration sker alltså till största utsträckning till och inom närliggande områden som vi har kunskap om, men vi har även fått ”sociala öar” vilket är områden som individer har täta sociala kontakter med utan att områdena för den skull hänger ihop rent geografiskt. När en individs sociala kontakter sprids kommer även området dit en potentiell flytt kan ske att utvidgas (Stjernström, 1998; Nutek, 2001).

Arbets- och inkomstmöjligheter är viktiga bestämningsfaktorer när beslut om flytt tas och en ny bostadsort ska väljas. Enligt en intervjustudie utförd i en kommun i södra Sverige, publicerad 1984, var arbetsmarknadsskäl den allra största flyttningsorsaken. Generellt tenderar flyttningsströmmarna att gå mot regioner med höga inkomster (Nutek, 2001). Även Stjernström (1998) håller med om att arbetsmarknaden spelar en stor roll för yrkesverksamma hushåll när beslut om migrationsdestination ska tas. En hypotes som han har är att arbetsmarknad och geografi hänger samman så till vida att vissa bostadsorter och/eller bostadsområden sällas bort redan i början av beslutsprocessen. Individer söker arbete i kommuner de föredrar genom tidigare erfarenheter eller sociala kontakter (Stjernström, 1998:159). Sedan även kvinnor har anträt arbetsmarknaden har långväga flyttningar blivit svårare att genomföra. Hushåll med två försörjare kan ha svårigheter att finna arbete på samma ort (Dahmström (b), 2005).

2.2 Migrationsteorier

Gravitationsmodellen är sprungen ur naturvetenskapen. Enligt den finns ett samband mellan omfattningen av migrationen och befolkningsstorleken i inflyttningsområdet. De flesta flyttningar som äger rum är kortväga, men inflyttarna tenderar att söka sig alltmer centralt på inflyttningssorten desto längre flyttsträckan är. En vidareutveckling av gravitationsmodellen är ”intervening opportunities”, alltså ”mellanliggande möjligheter”. Denna teori menar att en flytt från A till B är kostsam både ekonomiskt och socialt. Om det då finns ett alternativ C som geografiskt befinner sig mellan dessa är detta ett bättre alternativ. Dock skulle en flytt till alternativ C aldrig vara aktuell om inte alternativ B fanns (Forsberg, 2005).

Den *multipla regressionsmodellen* använder sig av flera variabler som bakomliggande förklaringar till migrations. Variablerna är ålder, socio-ekonomisk status, tidigare erfarenhet av flyttning, mängden flyttare och områdets attraktivitet. Åldern ses som den viktigaste faktorn när det gäller flyttningssmönster då ungdomar och till viss del pensionärer tenderar att vara de som flyttar över längre avstånd. En individ som befinner sig i arbetsför ålder kommer vara mindre benägen att migrera desto äldre denne blir, då den förväntade avkastningen av en flytt blir mindre med stigande ålder. Individer som tjänar på en flytt kommer vara mer benägna att flytta flera gånger. Den socio-ekonomiska statusen är kopplad till arbetssituationen. Högutbildade personer med ”specialistyrken” är de som flyttar både i störst

utsträckning och över längst avstånd. Utbildningsnivån bidrar till ökad informationsnivå samt större möjligheter att få anställning. Individer med tidigare erfarenheter av flyttning tenderar att flytta ut i högre grad än de som är infödda. Mängden flyttare på en ort inverkar på så vis att den personliga kontakten med tidigare flyttare kan förklara både omfattningen samt destinationen av flytten (Nutek, 2001:28, Forsberg, 2005:42).

I en migrationsmodell, där individen får ta en stor roll, kopplas migrationsströmmarna till ett *livscykelperspektiv*. Ett hushålls behov fastställs i första hand av dess sammansättning. Denna sammansättning förändras över tid och kan delas in i olika perioder. En tydlig och snabb förändring i livscykeln är då barn föds. Perioden före barn väljer hushållen över lag att bo centralt i mindre lägenheter. När hushållen går in i barnperioden bildas ett behov av större yta samt en ökad känslighet för den sociala och fysiska miljön kring bostaden. Hushållen väljer ofta att bosätta sig på mindre centrala platser i större lägenheter eller i enfamiljshus. När barnen har blivit vuxna och flyttat ut infinner sig ett mindre behov av yta och vissa hushåll väljer att flytta till en mindre bostad, dock inte alla. Många av de hushåll som tillgodosett behovet av större yta under barnperioden ser inte längre storleken på bostaden som något problem, utan snarare att behovet av yta är mer än väl tillgodosett. Dessutom har hushåll svårare att anpassa sig till att flytta till en mindre bostad än tvärtom (Rossi, 1980; Forsberg, 2005).

En teori av mikromodell som påverkar individers och hushålls val av bostadsort är den så kallade *"push- and pull-teorin"*. Hushållen genomgår en beslutsfattareprocess där de väger för- och nackdelar med att flytta eller bo kvar mot varandra. Negativa omständigheter som föser hushållet från en bostadsort kallas för push-faktorer och kan utgöras av arbetslöshet eller förslumning. Det motsatta, faktorer som lockar hushållen till en bostadsort kallas för pull-faktorer och kan utgöras av sociala kontakter eller chans till högre inkomst (Forsberg, 2005; Fransson, 1992).

Humankapitalteorin tar upp den ekonomiska aspekten då beslut om en flytt ska tas. Det är de ekonomiska kostnaderna och vinsterna med en flytt som avgör om flytten blir av. Teorin tar i beaktande att dagens familjer ofta består av två familjeförsörjare. Dessa familjer är mer trögrörliga än enförsörjarfamiljer. Tvåförsörjarfamiljerna kan ha behov av att bo i en region med goda möjligheter till pendling för att tillgodose att båda parternas karriärmöjligheter kan tillvaratas (Forsberg, 2005).

Begreppet *"place utility"* avser en individs tillfredsställelse eller icke tillfredsställelse kopplat till en viss lokalisering. Teorin som behandlar *"place utility"* menar att flyttning i sig inte är det huvudsakliga målet, flytten sker för att individen eller hushållet vill uppnå någonting. Om faktorerna på bostadsorten inte stämmer överens med individens behov har platsen en låg *"place utility"* och därmed inleds en jakt på en ny bostad eller bostadsort för att möta individens eller hushållets krav (Fransson, 1992).

2.3 Pendling

SCB definierar en pendlare som en person som arbetar i en annan kommun än den som är bosatt i (Kommunfakta, definitioner 2012). Pendling utgör ofta ett substitut för flyttning. För att detta ska vara möjligt krävs att ett rumsligt villkor är uppfyllt, avståndet mellan bostad och arbete får inte vara för långt (Fransson, 1992).

Historiskt har rörligheten varierat mellan daglig förflyttning mellan bostad och arbete, veckovis pendling, säsongarbetskraftsvandringar, periodisk migration, återflyttning och enstaka flyttningar under ett livsskede. Ursprungligen har vi haft ett samhälle med primär sektor där bostad och arbete låg nära varandra. Industrialiseringen ledde till rumsliga åtskillnader mellan bostad och arbete. Samtidigt skapades nya möjligheter till att transportera sig och därmed kunde en zonindelning av staden göras (Fransson, 1992:108-109).

Enligt Fransson (1992) är alla hushåll involverade i flera karriärer samtidigt. Dessa är yrkes-, bostads- och hushållskarriärer. Karriärerna ställer olika typer av krav och hamnar i konflikt med varandra. Vidare menar Fransson att den rumsliga uppdelningen av samhällsfunktioner ökar och därmed ställs högre krav på hushållens och individens rörlighet. Ur ett hushållsperspektiv blir bostaden utgångsläget för denna rörlighet. Till följd av ökat välstånd och bättre transportmöjligheter har en större geografisk räckvidd uppnåtts, därmed även en större potentiell arbetsmarknad (Fransson, 1992).

Sett över en längre tidsperiod skapas alltid problem med rumsliga obalanser mellan verksamheter och bostadsbebyggelse, vilket kompenseras av individernas eller hushållens rörlighet. Olika rörlighetsbeslut som påverkar en individs bostads- eller arbetsplats leder även till indirekt påverkan på andra typer av rörlighet, som exempelvis förändrad pendlingsresa. Utfallet av rörlighetsbesluten, såsom exempelvis förändrad pendlingsresa eller flytt av hushållet är starkt beroende av hushållens livscykelstadium (Fransson, 1992).

Den tidsgeografiska ansatsen kan användas för att förklara pendlingens förekomst. Allt som utspelar sig har en rumslig och tidsmässig aspekt, det måste utspela sig i ett tidsrum. Det tidsrumsliga mönstret som varje individ och familj följer är uppbyggt på ett vardagspussel med aktiviteter. Dessa plats- och tidsbetingade aktiviteter och händelser har skapats genom individbundna kompetenser, kopplingen till andra och annat samt av samhällsrelaterade restriktioner. Vardagspusslet formas alltså både av vår egen kapacitet samt våra val, men även av yttre faktorer såsom möjlighet till arbete, tillgång till kollektivtrafik eller byte av bostadsort (Lenntorp, 2005).

2.4 Regionalpolitik

2.4.1 Regional utveckling

En ojämn regional utveckling kan leda till ekonomiska och politiska problem och regionalpolitiken har som uppgift att avhjälpa dessa problem. I Sverige har man använt en lokaliseringspolitik för att uppnå regional utjämning under andra hälften av 1900-talet. Lokaliseringspolitik innebär att tillväxt inom överhettade regioner fördelades till regioner med sämre utveckling. Ekonomiska, såväl som politiska och sociala förändringar har lett till att lokaliseringspolitik inte längre fungerar för att uppnå en jämn regional utveckling.

Dagens regionalpolitik utgörs istället av att EU riktar resurser till vissa regioner som anses vara i behov av utveckling eller där en ytterligare tillbakagång vill förhindras. Resurser riktas till att främja den generella ekonomiska utvecklingen i en region, snarare än enskilda företag. Besluten som rör den regionala utvecklingen har till stor del förflyttats från de politiskt styrda organisationerna till en slags nätverksstyrning som lägger stort intresse av att få med privata aktörer från näringslivet i beslutsfattandet. Utvecklingen har även gått mot att den politiska styrningen har skiftat från ett ”top-down”-perspektiv där beslutsfattandet har varit centraliserade till staten till att gå mot ett ”bottom up”-perspektiv där beslutsfattandet är decentraliserat och regionaliserat (Hermelin, 2005).

2.4.2 Regional ekonomisk geografi

Den regionala ekonomiska geografin svarar på frågor om lokalisering av ekonomiska verksamheter och dess regionala effekter. Regional förändring ligger till grund för regionalpolitiken samt lokal och regional utvecklingsplanering. Olika näringsrenar har en ojämn geografisk fördelning vilket påverkar regioner och platser i varierande grad och medför en regional ojämn fördelning. I och med industrialiseringen som skedde i Sverige under början av 1900-talet tappade den primära sektorn (jord- och skogsbruk samt fiske) rollen som ekonomins dominerande sektor till den sekundära sektorn (tillverknings- och byggindustrin). Från mitten av 1970-talet skedde ett ”maktskifte” återigen och nu blev den tertiära sektorn (privata och offentliga tjänster) den ledande. Företag inom den tertiära sektorn återfinns till störst del i storstadsregionerna. Anledningen till att de förläggs i storstadsregionerna kan delvis vara att de tjänster som individer och hushåll är i frekvent behov av har benägenhet att ha ett lokaliseringsmönster som motsvarar befolkningens fördelning. Dessutom finns det tjänstenäringsar som är ojämnt lokaliserade och tydligt koncentrerade till storstäder (Hermelin, 2005).

Begreppet ”industriella distrikt” myntades redan vid slutet av 1800-talet och syftar till att förklara den regionala specialisering som producerar och reproducerar överföring av kunskap, traditioner, normer och värderingar som sker då människor möts och verkar i en tät geografisk miljö. Att lokalisera sitt företag till distrikt med liknande inriktning ger tillgång till kompetent arbetskraft och närhet till relaterade och stödjande verksamheter. I regioner med företagskluster finns en historia och kultur av kunskap. Den här kunskapen kan vara kodifierad eller okodifierad. Den kodifierade kunskapen kan dokumenteras och därmed spridas till andra kluster och regioner, den okodifierade kunskapen däremot kommuniceras genom personliga möten och gemensamma erfarenheter. Dessa kunskaper och samarbeten skapar konkurrenskraft (Bienkowska, 2007; Hermelin, 2005).

2.4.3 Regional polarisering

Enligt De Geer m.fl. (återgivet i Lundmark, 1992) kommer regionala olikheter och motsättningar bli allt tydligare med tiden. Ett huvuddrag är att skillnaderna mellan centrum och periferi kommer att öka då den framtida ekonomin kommer vara dualistisk och domineras av en informations- och kunskapsbaserad sektor. Centran karaktäriseras av högteknologiska företag och forskning då dessa försöker etablera sig i närheten av varandra. Detta kan även kallas för en agglomeration och bygger på de fördelar ett företag kan vinna på att etablera sig i närheten av andra liknande företag för att på så vis kunna nyttja gemensamma fysiska och

sociala strukturer. För den informations- och kunskapsbaserade branschen är närhet och samarbete med utbildning och forskning av yttersta vikt (Lundmark, 1992).

Vidare nämner De Geer m.fl. att periferin kommer, på grund av centrans ökade tillväxt och inflyttning, möta en skev åldersfördelning och en stor offentlig sektor som är kostsam för kommunerna. I periferin förväntas även de traditionella näringarna att finnas kvar, dock med minskad efterfrågan på arbetskraft till följd av effektivisering. Slutligen nämner De Geer m.fl. att den negativa utvecklingen av periferin är en konsekvens av och förutsättning för centrumtillväxten. En inte alltför munter framtidsprognos för perifert belägna områden. Dock har den här rapporten mött kritik, frågan om forsknings- och utbildningsutbudets nödvändiga centralisering har ifrågasatts. Ytterligare en svaghet i rapporten är att det sociala och ekologiska tryck som uppstår på miljön i områden med hög befolkningsdensitet inte alls beaktas i rapporten (Lundmark, 1992).

2.4.4 Regional konvergens

Teorin som behandlar *regional konvergens* menar att migration bidrar till regional utjämning. Vid en ekonomisk tillväxt i en region ökar efterfrågan på mark, lokaler, arbetskraft och andra produktionsfaktorer. Följden blir en ökad efterfrågan på dessa ”produkter” och därmed ett förhöjt pris. Denna process innebär att vinstmarginalen blir allt mindre för producenten som därmed försöker finna lösningar på problemet. Enligt teorin kommer nu kapital strömma ut från dessa regioner och in i andra regioner där kostnadsnivån är lägre. När flera aktörer utför samma flytt kommer regionen med inflyttning få förhöjda kostnader, precis som den ursprungliga tillväxtregionen. Utflyttningen från regioner med höga kostnadsnivåer minskar efterfrågan och därmed även prisläget och kan därmed återigen bli attraktiva och få inflyttningar, investeringar och tillväxt som följd. I verkligheten har det dock visat sig finnas en tröghet i omlokaliseringar och i mobilitet av realkapital och produktionsfaktorer (Hermelin, 2005; Nutek, 2001).

2.4.5 Polariseringsteorin

Gunnar Myrdal skapade *polariseringsteorin* som menar att det finns kumulativa förlopp som förstärker en regional ojämnr utveckling. Teorin menar att den initiala lokaliseringen av en bransch lockar till sig arbete och kapital. För individen har en flytt ofta arbetsmarknadsrelaterade motiv och därmed är det den yngre mer produktiva delen av befolkningen som antas flytta till expansiva regioner. Agglomerationen av nya företag i inflyttningsregionen leder till en ökad efterfrågan på orten. Det motsatta sker på orter med utflyttning (Hermelin, 2005; Nutek, 2001).

3. Geografisk beskrivning av undersökningsområdet

3.1 Norrbottens län

Norrbottens län (icke att förväxla med landskapet Norrbotten) är beläget längst i norr i Sverige och består av 14 kommuner (se figur 2). Till ytan är Norrbotten landets största län och utgör hela 25 % av Sveriges yta. Det bor cirka 250 000 personer i Norrbotten, dessa återfinns främst längs med kusten i närheten av residensstaden Luleå. Näringslivet i Norrbotten domineras av råvaruindustrier som malm, stål, skog och vattenkraft som är viktiga för såväl länet som för riket. I Norrbotten utvinns hela 90 % av Europas järnmalm. Länets yta består till största del av skog, därefter av berg och fjällområden följt av naturligt gräsbevuxen mark. Mellan åren 2010-2012 har det investerats mycket pengar inom Norrbottens industrisektor. I Sverige har investeringen i genomsnitt varit 5200 kronor per invånare, i Norrbotten är den siffran 25 000 kronor per invånare (Länsstyrelsen i Norrbottens län, 2012).

Figur 1, Norrbottens läns placering i Sverige (Wikipedia a, 2012)

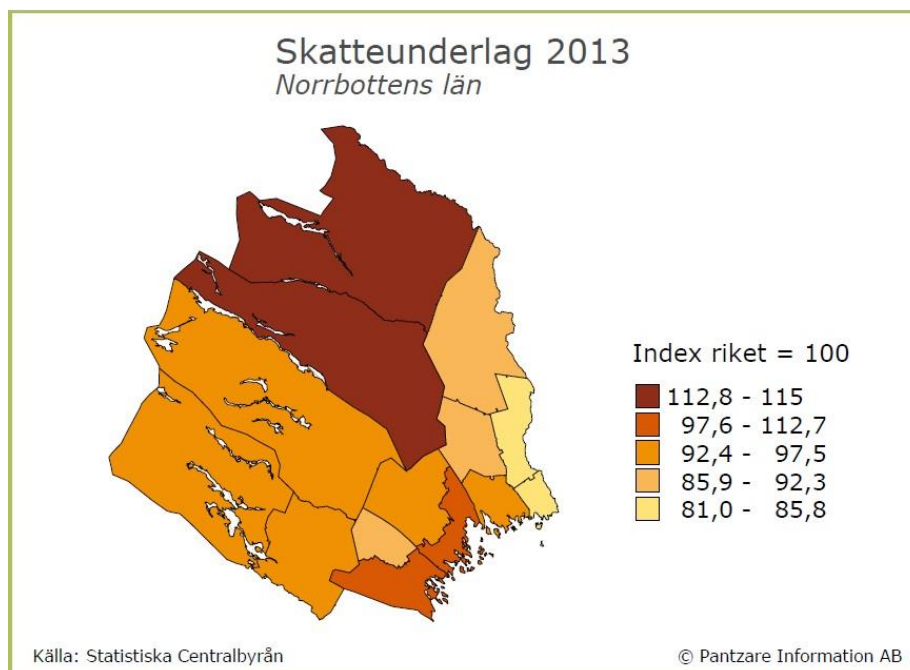

Figur 2, Kommunindelning i Norrbotten (Wikipedia b, 2012)

Som nämns ovan sker en mycket hög andel av Europas malmutvinning i Norrbottens län. Historiskt har den framförallt skett i Kiruna, Malmberget och Gällivare. SCB har tagit fram skatteunderlaget för 2013 i Norrbotten. ”Kommunalt skatteunderlag utgörs av beskattningsbar förvärvsinkomst för fysiska personer. Skattekraften beräknas som skatteunderlag i kronor per

invånare vid taxeringsårets ingång” (Regionfakta, 2013). Som figur 3 antyder har riket tilldelats indexet 100. Kiruna och Gällivare kommuner beräknas ha ett mycket högt skatteunderlagindex vilket förklararas av deras gruvnäringar. Vi kan även se att Pajala kommun ligger en bra bit under rikets index, men i och med gruvetableringen borde även Pajala kommun kunna nå ett högre skatteunderlag, liksom övriga kommuner med gruvnäring (Regionfakta, 2013).

Figur 3, Skatteunderlag i Norrbottens län 2013

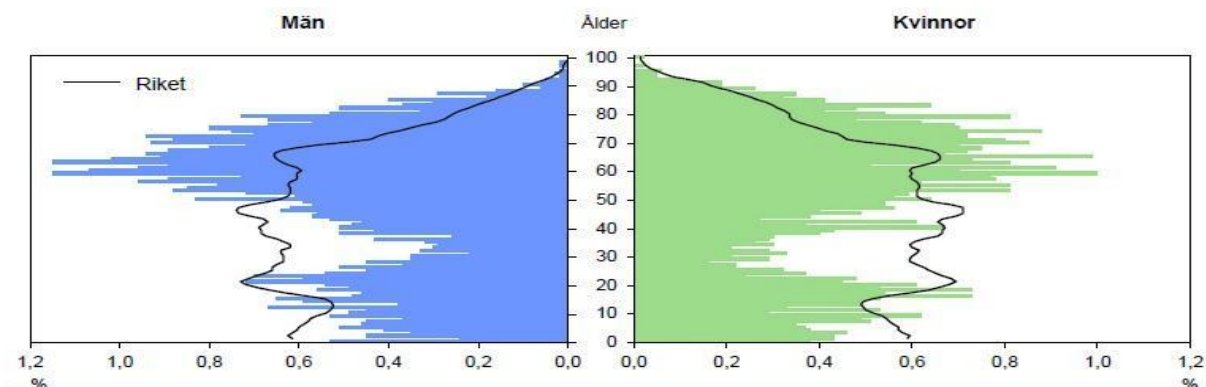
3.2 Pajala kommuns geografi

Pajala kommun ligger i Norrbottens län intill den finska gränsen (se figur 2) och tillhör det geografiska område som kallas Tornedalen. Kommunens yta motsvarar 2 % av Sveriges yta. Kommunen karaktäriseras av gles bebyggelse, med endast 0,8 invånare per kvadratkilometer, vilket kan jämföras med övriga riket som har 22 invånare per kvadratkilometer. Landskapsbilden kännetecknas av låglänta skogs- och myrmarker som genomskärs av de stora oreglerade älvarna Torne älv, Kalix älv, Muonio älv, Lainio älv samt Tärendö älv (Pajala kommun, 2010:33f).

Kommunen hade sin topp i invånarantal på 1950-talet. Därefter skedde en mekanisering och industrialisering av de primära sektorerna skog och jordbruk och därmed försvann många arbetstillfällen. Detta gav följder i form av utflyttning till främst Gällivare och Kiruna kommuner. Från 1968 till 2011 har invånarantalet minskat från cirka 11800 till strax över 6000 personer (SCB:s hemsida, hämtad: 121119, Pajala kommun, 2010).

3.3 Pajala kommuns befolkning

Pajala kommuns demografiska fördelning

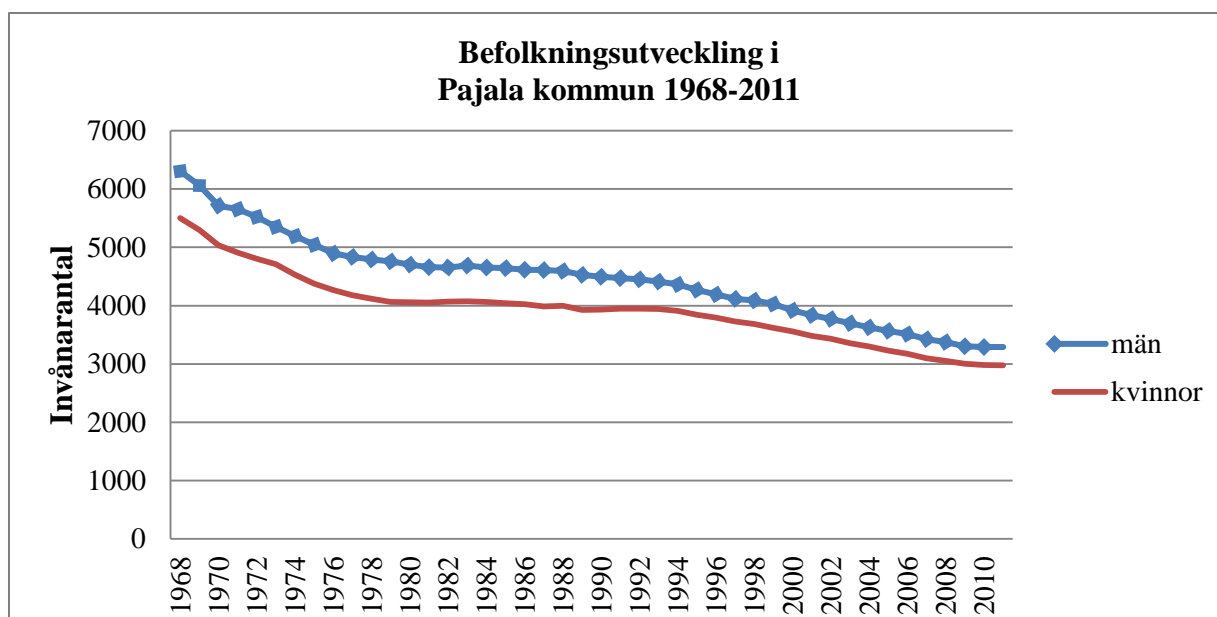
Figur 4, Befolkningspyramid visar Pajala kommuns demografi.
(Kommunfakta, 2011)

Figur 4 redovisar Pajala kommuns demografi som utgörs av de färgade områdena, i jämförelse med Sveriges demografi som visas av linjerna. Linjerna visar att fördelningen av Sveriges befolkning är relativt jämn, såväl över kön som ålder, upp till runt 70 år, därefter minskar befolkningsantalet kraftigt. Vi kan även se att åldersfördelningen varierar i form av cykler som utgörs av babyboomer (Kommunfakta, 2011).

Vid en analys av de färgade områdena som utgör Pajala kommuns demografi, kan slutsatsen dras att Pajala kommun lider av ett stort underskott på kvinnor och män i åldrarna 20 till 50 år samt att reproduktionen av befolkningen är svag då invånare i åldrarna 0-10 år är få.

Kommunen innehar även ett kraftigt överskott på en befolkning i åldrarna 50 till runt 85 år (Kommunfakta, 2011). Den sneda åldersfördelningen ger svårigheter för kommunen då få invånare i arbetsför ålder medför en låg inkomstskatt till kommunen. Det är även (grovt räknat) i åldern 20 till 50 år som hushållen skaffar barn, är befolkningsunderlaget låg i barnaför ålder kommer inte heller reproduktionen av invånare att vara tillräcklig. Samtidigt som inkomstskatten är låg kommer den offentliga servicen vara dyr då en åldrande befolkning kostar mycket i form av sjukvård och äldreomsorg (ÅF Infraplan, 2011a).

I Pajala kommun är andelen kvinnor lägre i åldrarna 20-45 år än andelen kvinnor totalt sett. I vissa åldersgrupper är andelen kvinnor så lågt som 35 % eller lägre, vilket ytterligare försvårar en hållbar befolkningsutveckling (ÅF Infraplan, 2011b).

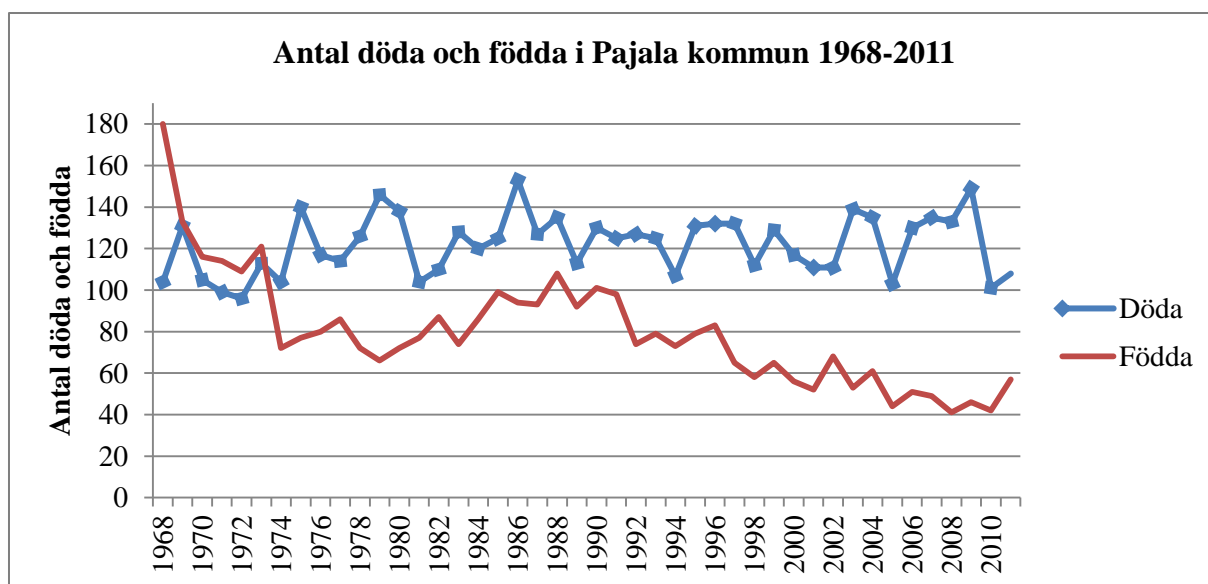
Figur 5, Befolkningsutveckling för Pajala kommun 1968-2011.

(Baserad på SCB:s statistik över folkmängden efter region, civilstånd, ålder och kön. År 1968-2011.)

Som figur 5 antyder har Pajala kommuns befolkningsmängd sjunkit de senaste 40 åren. Befolkningsminskningen skedde snabbt på 1970-talet för att stanna av under 1980-talet. På 1990- och 2000-talen tog återigen befolkningsminskningen fart. Vi kan från figuren även utröna att det finns ett visst kvinnunderskott.

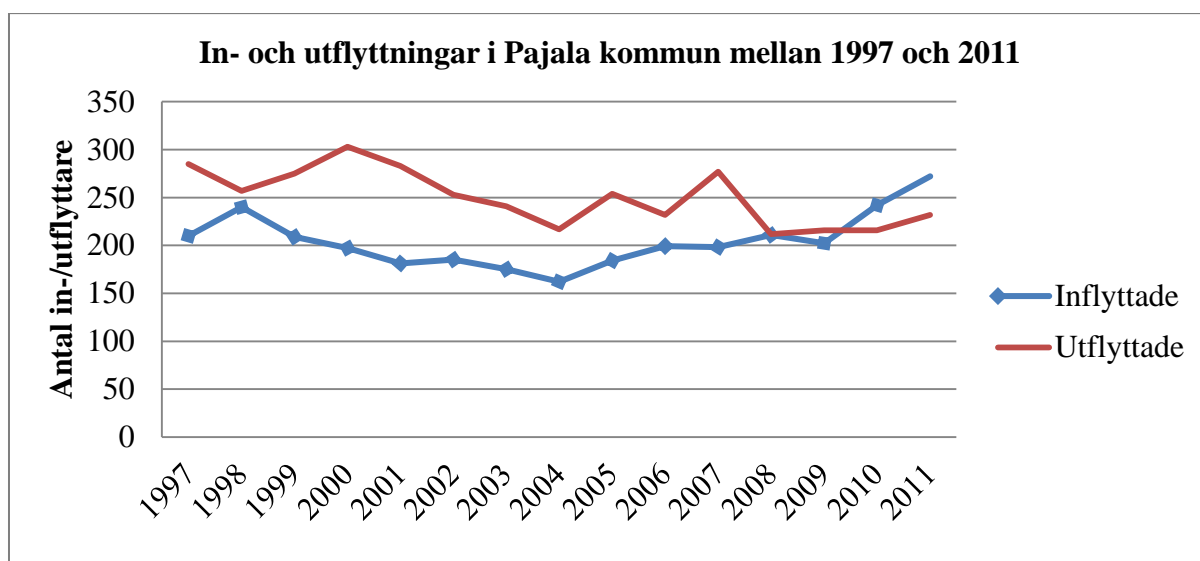
Kvinnunderskottet bland kommunens invånare grundar sig i att arbetsmarknaden inom kommunen under lång tid har varit begränsad och starkt mansdominerad. Följden har blivit att kvinnorna har flyttat ut för studier eller arbete på annan ort (Pajala kommun, 2010).

Det är av stor vikt att analysera och försöka förstå faktorerna bakom det minskande invånarantalet som visas i figur 5. Att kommunen lider av en långvarig befolkningsminskning är inte svårt att se. Däremot behöver befolkningsförändringarna brytas ner i fler variabler för att kunna få en större förståelse för vad som ligger bakom de negativa siffrorna. Här nedan följer därför två figurer där jag har delat in befolkningsantalet efter variabler som in- och utflyttning samt antal döda och födda.

Figur 6, Antal döda och födda i Pajala kommun 1968-2011.

(Baserad på SCB:s statistik över döda efter region, ålder och kön 1968-2011 samt statistik över levande födda efter region, kön och moderns ålder 1968-2011)

Figur 7, Antal in- och utflyttningar i Pajala kommun 1997-2011.

(Baserad på SCB:s statistik över flyttningar efter region, ålder och kön 1997-2011)

Statistiken över Pajala kommuns nativitet och mortalitet i figur 6 visar en negativ utveckling. Antalet födda har inte överstigit antalet döda sedan början av 1970-talet och sedan början av 1990-talet har antalet födda minskat stadigt. Vi kan även se att antalet döda har hållit sig tämligen konstant över tid, trots kortvariga differenser. Antalet födda har dock haft en lång negativ trend sedan början av 1990-talet. Trots att kvinnorna i Pajala kommun är yngre än riksgenomsnittet när de föder sitt första barn samt skaffar fler barn än riksgenomsnittet hålls födelsetalen inte uppe då kvinnorna i barnaför ålder är så få (ÅF Infraplan, 2011b).

Antalet utflyttare har i drygt tio år, mellan 1997 och 2008, varit fler än antalet inflyttare. Vi vet dock att trenden med hög utflyttning sträcker sig tillbaka långt längre än vad diagrammet visar. Dock har trenden med fler utflyttare än inflyttare vänt sedan 2010 då inflyttarna blev fler. Den vändande trenden de senaste två åren kan förmodligen tillskrivas utvecklingen av gruvverksamheten i kommunen.

Kommunens befolkningsutveckling har under många år präglats av utflyttning bland unga och då något fler unga kvinnor samt att befolkningen har blivit allt äldre. Alla dessa figurer över befolkningen och dess sammansättning ligger till grund och ger en förklaring till Pajala kommuns demografi som finns att se i figur 4.

3.4 Pajala kommuns mål och visioner

Enligt Pajala kommun själva är deras styrkor naturen och dess tillgångar, en gles decentraliserad struktur som bidrar till trygghet och närhet såväl som få konflikter. Att kommunen är en gränskommun är även det en positiv egenskap då en större marknad blir tillgänglig och samarbete över landsgränsen till Finland blir möjlig (Pajala Kommun, 2010).

Till svagheter hör den höga medelåldern av befolkningen, en stor offentlig sektor i förhållande till den privata, det perifera läget med gles befolkning och litet underlag för arbetsmarknad och näringsliv (Pajala Kommun, 2010). Stora och svåra frågor att övervinna ur ett ekonomiskt perspektiv.

Pajala kommun har flera olika malmförekomster och under 2007 köpte Northland Resources AB mark i Kaunisvaara utanför Pajala efter att ha utfört prospektering¹ som visade på just malmfyndigheter (Northland Resources, 2012a). Bolaget har som mål att utföra sin första brytning av järnmalm under slutet av 2012 och vara redo för leverans av järnmalmskoncentrat under första kvartalet av 2013 (Northland Resources, 2012b). Gruvan kommer utgöras av ett så kallat dagbrott vilket innebär att inget arbete sker under jord, dock kan det i framtiden bli aktuellt med malmbrytning under jord (Pajala Kommun, 2010).

Pajala kommuns vision är att vara väl förberedda att möta den nya utvecklingen som följer med gruvetableringen. Den övergripande målsättningen är att planera och vara förberedda på en befolkningsökning. En viktig aspekt i deras planarbete är att de aktörer som lockas till kommunen tack vare gruvan förmås att stanna. Alla kommundelar är viktiga och därmed ska mark i hela kommunen hanteras i planeringsprocessen. Särskilt strategiskt viktiga frågor för att vara väl framme i planeringsprocessen är att se över förutsättningarna för en järnvägsförbindelse till kommunen och god planeringsberedskap vad gäller industri- och bostadstomter i attraktiva lägen (Pajala Kommun, 2010).

Etableringen av gruvnäringen skapar behov av regionala samarbeten gällande transporter, arbetskraft och besöksnäring. Även utbildning av arbetskraft är en viktig fråga som kräver

---

¹ Prospektera – ”undersöka område med hänsyn till förekomst av naturresurser” (Svenska Akademiens Ordlista, sida 720)

samarbete i regionen. Gruvbolagen LKAB, Northland Resources AB, Boliden samt Lappia har gått samman för att utreda och planera för erforderliga utbildningar. Dessa utbildningar ska främst kunna läsas delvis på distans med möjlighet till lärarledd undervisning såväl i Kiruna som i Gällivare och Pajala (Pajala Kommun, 2010).

3.5 Bostadsförsörjning

”Bra bostäder och goda boendemiljöer är grundläggande kvaliteter som påverkar såväl tillväxten som välfärden i en kommun” (Boverket, 2012b). I Sverige är det kommunernas ansvar att stå för bostadsförsörjningen till kommuninvånarna (Boverket, 2012c).

Boendeplaneringen handlar om att se till att bostadsbeståndet matchar befolkningsutvecklingen, vilket kräver ett bra statistiskt underlag (Boverket, 2012d).

Under de senaste åren har det genomförts stora ekonomiska satsningar inom industrin i Norrbottens län. Tyvärr har det inte satsats lika mycket på infrastruktur och bostäder. Det finns ett underskott på bostäder i de flesta kommuner i Norrbottens län. Framförallt är bristen på mindre hyreslägenheter i centralorterna påtaglig. De som drabbas hårdast av bostadsbristen och som även delvis konkurrerar om samma typ av bostäder, är ungdomar, äldre, invandrare och inflyttad arbetskraft. Förutom de konsekvenser som uppstår för individen vid bostadsbrist påverkas även kommunen och därmed länets framtida utveckling (Abrahamsson, 2012).

Under 2009, när det stod klart att gruvetableringen sannolikt skulle bli av, satte Pajala kommun igång processen att inventera de bostäder som stod tomma i kommunen. Fastigheterna räknades som tomma då ingen person var skriven på dem. Många av de som flyttat från kommunen tidigare har behållit sina fastigheter som fritidsbostäder. Därmed finns det stora potentialer för de som önskar flytta tillbaka till kommunen att återigen bebo de fastigheter de redan äger. Andelen obebodda fastigheter är lägst i kommundelen Pajala, där är siffran cirka nio procent. I andra kommundelar är siffran runt 20 procent och i vissa undantagsfall så högt som 40 procent. Enligt den befolkningsprognos Pajala kommun arbetar efter kommer behovet av nybyggda enfamiljshus att vara lågt på grund av den stora andelen obebodda fastigheter som därmed kan bebos igen. Däremot finns det stor brist på hyres- och bostadsrättslägenheter (Pajala Kommun, 2010).

Sedan gruvetableringen har blivit ett faktum har kön för bostadssökande hos det kommunala fastighetsbolaget Pajalabostäder fullständigt exploderat. Från att knappt ha haft några sökande består kön numera av cirka 900 personer. Den snabba utvecklingen kräver också ett snabbt handlande för att inte mista chansen till att få fler bofasta i kommunen. Pajala kommun ligger väl framme med planarbetet och har tillgänglig planlagd mark för bostadsbyggande i samtliga kommundelar. Det kommunala fastighetsbolaget Pajalabostäder har byggt bostäder i den mån deras ekonomi tillåter. Därutöver har privata fastighetsbolag satsat i kommunen och det kommer stå cirka 30 nya lägenheter klara innan våren 2013. Det finns även ett samarbetsavtal mellan kommunen och privata fastighetsbolag som kan generera i hela 600 nya lägenheter. Att dessa lägenheter verkligen kommer att byggas är dock inte något som är hugget i sten (SVT, 2012). Enligt Magnus Pekkari, VD för kommunala bostadsbolaget Pajalabostäder, kommer det behövas runt 300-500 nya lägenheter om kommunen ska kunna nå målet på 10000 invånare. En övervägande del av de nya kommuninvånarna, cirka 70 %, beräknas vilja

bo i centralorten Pajala. De räknar även med att byar som Tärendö och Junosuando kommer bli populära med tanke på deras geografiska förhållanden till gruvan (PajalaTV, 2012).

Just nu, när det råder brist på bostäder inom kommunen är hyresnivån mycket hög. Risken för att den kommer vara fortsatt hög är stor eftersom de bostäder som tillkommer är nybyggda vilket måste finansieras. Enligt Magnus Pekkari, VD för Pajala Bostäder AB, försöker man hålla nere hyreskostnadsnivån på de nybyggda bostäderna genom att bygga mindre till ytan (PajalaTV, 2012).

3.6 Kapitelsammanfattning

Norrbottnens län har en lång tradition av industriproduktion kopplat till länets naturresurser och de senast åren har stora ekonomiska satsningar gjorts inom industrisektorn i Norrbotten. Dessa satsningar har till viss del gjorts inom gruvnäringen, bland annat har en helt ny gruva öppnats i Pajala kommun.

Pajala kommun har tappat en stor del av sina invånare sedan 1950-talet då industrialiseringen effektiviserade de primära sektorerna och det därmed försvann många arbetstillfällen. Det minskande befolkningsantalet tillsammans med en åldrande befolkning, med allt mindre andel kvinnor bland invånarna, har lett till ett minskande skatteunderlag som påverkar den kommunala servicen negativt. Gruvetableringen har nu väckt hopp inom kommunen om att den negativa trenden ska vändas. Svårigheten ligger nu i att möta upp den snabba utvecklingen genom att tillgodose behovet av bostäder och andra samhällseliga tjänster. Kommunen lider framförallt brist på flerbostadshus som nu behöver byggas på väldigt kort tid.

4. Metod

4.1 Undersökningens upplägg

4.1.1 Vetenskapligt synsätt

Det finns flera olika vetenskapliga förhållningssätt där *positivismen* och *hermeneutiken* är de mest välkända. Positivismen grundar sig i naturvetenskapen och menar att vi människor endast har två källor till kunskap, det vi kan iaktta med våra sinnen (empiri) och det vi kan räkna ut med vår logik. Eftersom matematik räknas till logiken ska data kvantifieras enligt positivismen och behandlas statistiskt för att sedan kunna generera i en slutsats.

Hermeneutiken står för inkännandet eller empatin i forskningssammanhang och har som syfte att förstå forskningsproblemet. Den är mycket användbar då det handlar om att förstå människors handlingar och resultatet av dessa. Forskaren använder introspektion för att förstå andra (Thurén, 2007).

Den här uppsatsen har två syften, varav det ena är att beskriva vilka attribut pendlarna anser vara viktigt vid val av bostadsort, jag vill alltså spegla opinionen. Här undersöks omfattningen av ett beteende vilket faller under det positivistiska vetenskapsfältet. Studiens andra syfte är att utreda vad Pajala kommun kan göra för att bli mer attraktiv som bostadskommun för just dessa pendlare. Till detta syfte används såväl det positivistiska synsättet, då studien som speglar opinionen delvis ligger till grund även för denna andra frågeställning, men även ett hermeneutiskt synsätt då denna fråga kräver en djupare förståelse (Dahmström (a), 2005).

4.1.2 Studiens ansats

Kulturgeografisk forskning innebär att den enskilde kulturgeografen måste avgränsa sina studier och sitt kunskapsfält. En forskare kan utgå från en *systematisk* ansats där studierna inriktas mot ett avgränsat ämnesområde eller från en *integrativ* ansats där forskaren inriktar sina studier mot ett specifikt avgränsat geografiskt område. De båda ansatserna behöver inte vara varandras motsatser, de kan istället användas som komplement till varandra och därmed bidra till att ge fördjupad kunskap (Gren & Hallin, 2003).

Den här studien grundar sig i både en systematisk och integrativ ansats. Den systematiska ansatsen lades som grund då jag relativt tidigt var klar över att det var inom forskningsfältet befolkningsgeografi som jag ville skriva min uppsats. Den integrativa ansatsen utgörs av att det är Pajala kommun som geografiskt avgränsat som område behandlas.

4.1.3 Metodval

Metodvalet är en otroligt viktig del av studien då det avgör hur den empiriska datan ska samlas in. Att metoden passar studiens syfte är därmed det mest grundläggande för att den ska vara tillförlitlig. En forskare kan välja mellan att använda en *induktiv*, *deduktiv* eller *abduktiv* metod. Med den *induktiva* metoden börjar forskaren med att observera verkligheten och därmed samla in empiriska data. Därefter analyseras empirin och forskaren undersöker om det är möjligt att dra några slutsatser, göra generaliseringar eller eventuellt formulera en teori. Den *deduktiva* metoden innebär istället att forskaren utgår från teorin för att därefter genomföra en empirisk undersökning för att undersöka om teorin kan verifieras. En tredje

metod är den *abduktiva* metoden som är en blandning av den induktiva och deduktiva metoden. Istället för att utgå från antingen empiri eller teori växlar forskaren mellan dessa. En frågeställning leder till att empiriskt material insamlas som sedan analyseras och sätts mot en teori, detta leder sedan till att en ny frågeställning väcks och nya empiriska undersökningar görs. Den abduktiva metoden visar bäst hur forskning bedrivs i praktiken (Gren & Hallin, 2003). Den här studien bygger främst på en induktiv metod då uppsatsens syfte och frågeställningar har formulerats efter att ha iakttagit olika nyheter om problemet och det geografiska området i media.

Undersökningen har gjorts i form av en fall- och fältstudie. En fallstudie innebär att man gör en undersökning på en mindre grupp. Ett "fall" kan vara en individ, en grupp av individer eller en situation. Fallstudier utgår från ett helhetsperspektiv och används ofta vid studerande av processer och förändringar. I en fallstudie samlas information av olika karaktär in för att ge en så fullständig bild av fallet som möjligt. Flera insamlingsmetoder, i form av exempelvis intervjuer, observationer och enkäter, kan kombineras (Patel & Davidsson, 2003:54-55).

4.1.4 Kvantitativ och kvalitativ metod

Kvantitativa metoder kommer ur naturvetenskapen och har ett positivistiskt förhållningssätt till forskningsproblem. Målet är att *förklara* någon företeelse, ofta med hjälp av att kvantifiera den data som insamlas (Gren & Hallin, 2003). Vid kvantitativa undersökningar är det viktigt att ha studiens validitet och reliabilitet i åtanke. Validitet innebär att studien verkligen undersöker det den avser att undersöka. En undersöknings reliabilitet avgör hur stor dess tillförlitlighet är. Vilket avgörs av att mätningarna i studien är korrekt gjorda. Alltså att urvalet kan räknas till att vara representativt för den population som studien avser undersöka. Det är även viktigt att vara noggrann i de beräkningar som görs av studieresultaten och i möjligaste mån försöka eliminera slumpfaktorer (Thurén, 2007).

De kvalitativa metoderna är sprungna ur hermeneutiken. Dess mål är att *förstå* olika företeelser. Kvalitativa metoder används då forskningsproblem som inte låter sig kvantifieras ska behandlas, såsom exempelvis egna känslor och uppfattningar (Gren & Hallin, 2003).

Val av datainsamlingsmetod föll på gruppenkät då det är en billig och snabb metod som möjliggör att många respondenter undersöks vid ett och samma tillfälle (Dahmström (a), 2005). Då jag väl var på plats i Pajala kommun blev det snart klart att detta inte var genomförbart (se avsnitt 4.2 *Studiens genomförande* för redogörning av orsaker till detta) och att jag behövde andra insamlingsmetoder för att komma upp i antal insamlade enkäter. Jag använde mig därför även av besöks- och postenkäter. Besöksenkäten lämpade sig bra då det inte behövs någon ram över populationen i förväg. Risken med besöksenkäter kan vara att endast de som är intresserade av frågeställningen svarar och därmed blir svaret snedvridet, samt att bortfallet riskerar att bli stort. Risken för stort bortfall och snedvridning av svaren torde hållas ner i min studie då arbetsledarna på respektive företag har hjälpt till att pusha för min enkät. Jag har i ett fall även använt mig av en postenkät som insamlingsmetod. Fördelen med postenkät är att respondenten kan svara när denne har tid och påverkas inte heller av någon intervjuare eller dylikt. Nackdelen är att det tar lång tid att få in svar, kräver en större ekonomisk budget och att risken för bortfall är stor (Dahmström (a), 2005).

4.1.5 Avgränsningar och målpopulation

För att kunna utföra min studie på bästa sätt har jag gjort avgränsningar i form av geografiska områden samt vilka attribut jag önskar att min målpopulation ska inneha. Den geografiska avgränsningen till mitt insamlade empiriska material går vid Pajala kommun. Det empiriska materialet behandlar alltså endast frågor som rör Pajala kommun.

Den population jag har identifierat som min målpopulation ska i första hand arbeta i Pajala kommun men vara bosatt och folkbokförd i en annan kommun. Individerna ska alltså räknas som pendlare. Anledningen till att just dessa utgör målpopulationen beror på att individernas arbetsplats i Pajala kommun är ett mycket gott motiv till att flytta till kommunen. Jag har satt en undre åldersgräns på 18 år då det är ungefär vid denna ålder som gymnasiestudier avslutas och beroendeställningen till föräldrarna eller annan vårdnadshavare avtar.

4.1.6 Urval

Då ett av delsyftena med studien är att undersöka vad de som i dagsläget arbetspendlar till Pajala kommun värderar vid val av bostadsort krävs en målpopulation som kan svara på detta syfte. Denna målpopulation har jag avgränsat till att vara individer som i dagsläget är folkbokförda i annan kommun men som arbetspendlar till Pajala kommun. Då det stod klart att jag skulle utföra min studie i form av en kvantitativ undersökning i enkätform var nästa steg att klargöra hur urvalet av målpopulationen skulle ske för att få dessa att svara på min enkät. Jag har inte haft tillgång till någon ram över populationen utan har genom kontakter fått tag på några respondenter som i sin tur har kunnat vidarebefordra mig till andra respondenter. Detta urval kallas för snöbollsurval och innebär att en viss del av målpopulationen kan nås och att dessa sedan förmedlar kontaktuppgifter till ytterligare individer som passar in som målpopulation. Problemet med denna urvalsteknik är att man aldrig kan avgöra om ramen är fullständig. Min urvalsteknik är alltså ett icke slumpmässigt urval och det går därmed inte att göra väntevärdesriktiga skattningar, det stickprovsmedelvärde jag får fram från min undersökning kan alltså inte appliceras på en hel population som ett populationsmedelvärde (Dahmström (a), 2005).

4.1.7 Frågeenkäten

Se bilaga 1. Enkäten som jag har utformat är ett strukturerat frågeformulär vilket innebär att frågorna och deras inbördes ordning är bestämt i förväg. En viktig del i framställandet av en frågeenkät är ordningsföljden mellan frågorna. Jag har valt att följa Dahmströms (2005) instruktioner i hur en enkät bör utformas med tratt-teknik. Hon menar att en enkät bör inledas med så neutrala och okontroversiella frågor, som exempelvis behandlar bakgrundsvariabler, och efter hand leda till de mer känsliga frågorna. Detta bör leda till att svarsfrekvensen ökar då respondentens första intryck är att det är lätt att besvara frågorna (Dahmström (a), 2005).

Min enkät inleds alltså med ett par enkla frågor som rör bakgrundsvariabler såsom kön, ålder, civilstånd och i vilken kommun respondenten är folkbokförd. Dessa variabler kommer jag använda mig av för att om möjligt kunna skönja något mönster i de svar som jag har samlat in. Jag har sedan datainsamlingstillfällena hållit reda på vilken arbetsgivare som respektive svarsenkät har samlats in hos. Därför kan jag göra analyser även utifrån vilken arbetsgivare respondenterna har, trots att det inte finns någon fråga i enkäten som behandlar detta.

Bakgrundsvariabeln ålder har jag valt att klassindela för att underlätta bearbetningen av materialet. Klassindelningen lyder som följer; 18-30, 31-45, 46-60, 61-. Den undre åldersgränsen på 18 år motiverar jag med att det är då man blir myndig, det är även i denna veva som man tar studenten från gymnasiet och börjar arbeta, samt att individen blir mer självständig från vårdnadshavare. Motiveringen till det första åldersintervallet, 18-30 år, är att det är i denna ålder man är flyttbar i högre utsträckning än senare i livet, jag kallar intervallet för "före barn". Det andra intervallet 31-45 år motiverar jag med att det är ofta i denna ålder som personer skaffar barn och jag skulle vilja kalla detta intervall för "familjebildande". Det tredje intervallet 46-60 år motiverar jag med att i denna ålder har man ofta lite äldre barn och kan därmed vara mer flexibel när det gäller pendling, men kanske inte när det gäller flytt, med tanke på barnen. Jag kallar intervallet för "tonårsförälder/vuxna barn". Det sista intervallet, 61-, karakteriseras av att barnen är utflyttade och att pensionen är nära förestående vilket ger en större möjlighet till att flytta. Jag kallar stadiet "efter barn".

Respondentens civilstånd/boendeform är även det en viktig bakgrundsvariabel då den ytterligare indikerar hur flyttbar individen är. Ett tvåförsörjarhushåll har som regel fler hinder till att byta bostadsort än andra (Dahmström (b), 2005).

Efter de frågor som behandlar bakgrundsvariablerna går jag vidare och frågar om respondenten kan tänka sig att bosätta sig i Pajala kommun. Om respondenten svarar nej på denna fråga ber jag denne att i nästa fråga motivera varför en sådan flytt inte är aktuell, här har jag alltså en öppen fråga där respondenten själv får formulera sitt svar.

Nästa fråga i ordningen behandlar vilken kommun del respondenten skulle föredra att bosätta sig i. På inrådan av mina uppdragsgivare på Pajala kommun ber frågan respondenten att rangordna svaren. Indelningen av kommunens yta i de fem områdena har jag valt efter att i flertalet rapporter och statistikredovisningar från Pajala kommun sett samma indelning. Det finns även ett så kallat noll-alternativ som respondenten kan välja om de inte anser sig ha någon uppfattning om kommundelarna.

Nästa fråga behandlar vad respondenten anser vara viktigt eller oviktigt vid val av bostadsort. Jag har valt att ha fem steg som svarsalternativ, från "mycket viktigt" till "mycket oviktigt". Jag har även med ett alternativ för "vet ej/har ingen uppfattning". Svarsalternativen har jag arbetat fram genom att titta på enkäter med liknande syften samt efter vad jag själv ansåg kunde spela in i val av bostadsort.

Den sista frågan behandlar vad Pajala kommun kan förbättra för att bli en mer intressant kommun att bosätta sig i. Här har jag bett respondenten att rangordna svaren utifrån vad de prioriterar mest till minst. Svarsalternativen här har tagits fram med utgångspunkt ur föregående fråga. Svarsalternativen är fast då det enligt Dahmström (2005) är att föredra samt att alternativen inte får vara för många. Jag valde att inte ha fler än sju alternativ att rangordna eftersom respondenten ombads rangordna svaren vilket blir svårare desto fler svarsalternativ som finns (Dahmström (a), 2005:134).

4.1.8 Pilotstudie

En pilotstudie genomfördes innan den riktiga undersökningen utfördes i hopp om att öka svarsfrekvensen (Dahmström (a), 2005). Fyra personer fick svara på min enkät och jag såg till att få en spridning på dem vad gäller bakgrundsvariablerna kön och ålder. De svarande i pilotstudien var; två män och två kvinnor, en person i åldersklassen 18-30 år, två personer i åldersklassen 31-45 år och en person i åldersklassen 46-60 år.

Pilotstudien visade att respondenterna uppfattade enkäten som enkel och snabb att besvara, vilket sågs som något positivt. En pilotrespondent påpekade att denne fann att de två sista frågorna behandlade samma sak. Jag ansåg inte att detta var fallet då en respondent till exempel kan värdera en orts kulturutbud som viktigt samtidigt som denne anser att Pajala kommun har ett bra kulturutbud och inte behöver åtgärda det för att bli mer intressant som bostadskommun. Pilotstudien gav mig ett kvitto på att enkäten fyllde sitt syfte.

4.2 Studiens genomförande

4.2.1 Fältstudien

Den empiriska undersökningen genomfördes då jag var på plats i Pajala kommun under två veckor i november 2012. Den ursprungliga planen var att samla in enkätsvar genom att använda mig av ett snöbollsurval och en gruppenkät som skulle besvaras av respondenterna vid tillfällen då de var samlade, exempelvis vid en rast under arbetstid. Väl på plats blev det klart för mig att antalet potentiella respondenter som passade in i min målpopulation inte var nog till antalet då de allra flesta som arbetade i anslutning till gruvan vid undersökningstillfället var anställda av PEAB och endast var där en kort period för att bygga upp infrastruktur och byggnader för att möjliggöra den framtida gruvdriften. Dessa arbetare skulle alltså inte arbeta i Pajala kommun efter att gruvan kommit i drift. Jag gjorde bedömningen att dessa inte var intressanta för studien då de inte skulle komma att ha ett arbete i Pajala kommun i framtiden som motiverar en flytt. Därmed försvann ett mycket stort antal från de jag hade tänkt mig som möjliga respondenter.

Att utföra en eller ett fåtal gruppenkätundersökningar visade sig även det vara svårt då individerna som ingick i min målpopulation arbetade skift där nattjobb och även ”ledigveckor” ingick. Jag besökte ändå Northland Resources AB där jag utförde mindre gruppenkätundersökningar som genererade i fem enkäter. De utfördes genom att jag fick tillgång till ett rum på Northland Resources AB. Därefter såg arbetsgivarna till att respondenterna kom in till mig i grupper om två eller tre för att svara på enkäten. Jag har även skickat en enkät till en respondent som var hemma på sin ledigvecka, denna individ har alltså fått svara på samma enkät men den var då i form av en postenkät.

Då det stod klart att rampopulationen bestod av alltför få individer valde jag att utvidga min målpopulation till pendlare anställda vid andra företag i Pajala kommun än Northland Resources AB. Jag var dock noga med att deras sysselsättning skulle påverkas av gruvans etablering. Därtill kom alltså Svevia och Snells Entreprenad AB. Jag har tagit kontakt med arbetsledare och genom dem fått hjälp med att nå ut till pendlare individer. Denna insamlingsmetod liknar att använda sig av besöksenkäter. Vid överlämnandet av enkäter till

arbetsledarna hade jag inte längre någon större kontroll över situationen. Jag fick utöva påstötningar till flera av arbetsledarna och fick efter ordentlig försening in en del svar. Tyvärr fick jag inte in fler svar från Northland Resources AB än de jag skaffade när jag fanns på plats. Det var mycket tråkigt då det var de anställda vid gruvan i Kaunisvaara som utgjorde min ursprungliga målpopulation.

Under mina två veckor på plats i Pajala kommun genomförde jag två intervjuer. Den första genomfördes med Madeleine Rova och Annie Knutsson vid Plan- och miljöenheten i Pajala kommun. De svarade på mina frågor gällande bland annat planarbete och samarbeten över kommungränserna. En intervju utfördes även med Johnny Lantho, informatör på Northland Resources AB där bland annat ekonomiska svårigheter och möjligheter behandlades.

Jag hade även tack vare fältstudien möjlighet att samtala med respondenter efter att de hade besvarat min enkät. Att vara på plats möjliggjorde även observationer och diskussioner med individer som idag är bosatta i kommunen.

4.2.2 Beskrivning av företag vars anställda har undersökts

Företaget *Northland Resources AB* är ett internationellt gruvbolag som har köpt upp mark i Pajala kommun för att bryta järnmalm. De förväntas kunna sälja sitt första järnmalmskoncentrat under början av 2013 (Northland Resources, 2012a). Företagets anställda i produktionen har arbetsscheman som består av fyra arbetspass i form av två nattpass och två dagpass. Därefter har de anställda fem lediga dagar i följd.

Svevia är ett statligt helägt bolag som är ett av de största väg- och anläggningsföretagen i Sverige som bygger och sköter om underhållet på landets vägar och infrastruktur. *Svevia* finns på cirka 130 orter över hela Sverige och deras kundunderlag utgörs av såväl offentliga som privata företag. De anställda hos *Svevia* har mycket varierande arbetstider eftersom de har flera skiftande arbetsuppgifter som markberedning och en del arbetsuppgifter som kräver jourberedskap, som exempelvis plogning av vägbanor (Svevia, 2013).

Snells Entreprenad AB bedriver krossverksamhet i egenägda och externa täkter samt maskinentreprenad. Företaget är ett familjeföretag med nu sammanlagt 45 anställda (Norrlandsfonden, 2013). Arbetstiderna hos företaget varierar stort, det förekommer arbetsscheman som dagtid måndag till fredag, en vecka med arbete och en vecka med ledighet, etcetera (Lund, 2013).

4.2.3 Bearbetning av materialet

Enkäten är en kvantitativ studie men behandlar frågor som kan ses som kvalitativa. Dock är studiens syfte att undersöka *omfattningen* av synsättet på dessa kvalitativa värden. För att enkäten och resultat av denna ska kunna tolkas krävs att svaren på frågorna kodas till att anta numeriska värden. I bearbetningen av min enkät har jag använt mig av statistikprogrammet SPSS samt Microsoft Office Excel. Jag har fört in svaren från enkäten manuellt och har därefter kunnat använda mig av funktioner i SPSS som enkelt tar fram frekvens- samt korstabeller. Tabellerna och diagramen har jag sedan gjort i Excel då jag har större vana av att arbeta med det programmet. SPSS har alltså fungerat som en ”databas” dit jag kan vända mig och hämta information från mina enkäter.

I de frågor där jag har bitt respondenten att rangordna svaren har jag behövt ”vända” på rangordningen för att göra det visuellt begripligt. Då ett svarsalternativ har blivit rangordnat som det högsta, alltså fått ett medeltal som är närmast ett har det inte blivit visuellt tydligt då denna stapel blir minst i ett diagram. Därför har jag tagit det största talet som kan erhållas, exempelvis siffran fem på fråga sju minus, medeltalet som framkommit av min kodning på svarsalternativet. Därmed har jag fått fram samma storleksordning men med siffror som även gör det visuellt begripligt.

4.2.4 Kodning av svaren

Fråga 1 – Kön

Respondenten har att välja på att kryssa i alternativen ”man” eller ”kvinna”. Detta är en dikotom variabel vilket innebär att den endast kan anta två värden. Frågan är på nominal datanivå, vilket betyder att vid redovisning av svaren kan det endast anges hur många eller hur stor andel av de undersökta elementen som har ett visst variabelvärde. Dahmström (2005) rekommenderar att koda denna typ av variabel med 1 för man och 2 för kvinna, vilket jag alltså har gjort (Dahmström (a), 2005).

Fråga 2 – Ålder

Motiveringen till indelningen av de olika ålderskategorierna redovisas i avsnitt ”4.1.6 Frågeenkäten”. Genom kodning anges siffran 0 för ålder 18-30 år, 1 för ålder 31-45 år, 2 för ålder 46-60 år och siffran 3 för ålder 61-.

Fråga 3 – Civilstånd/boendeform

Frågan har tre olika svarsalternativ. De är: ”Ensamstående” som har kodats med siffran 0, ”Gift/sambo” som har kodats med siffran 1 och ”Särbo” som har kodats med siffran 2.

Fråga 4 – I vilken kommun är du folkbokförd?

Svarsalternativet är ett så kallat öppet svarsalternativ och här har ingen kodning skett. I stora studier med mycket data att behandla kan svar på öppna frågor som förekommer många gånger kodas och bli till efterkonstruerade svarsalternativ. I min studie är det inga stora mängder data som behövs gå igenom, därför kan alla svar på de öppna svarsalternativen redovisas.

Fråga 5 – Skulle du kunna tänka dig att flytta till Pajala kommun?

Här finns svarsalternativen ”Ja”, ”Nej” och ”Vet ej”. Svaret ”Ja” har kodats om till att motsvara siffran 1, svaret ”Nej” har kodats till att motsvara siffran 2 och svaret ”Vet ej” har kodats till att motsvara siffran 0.

Fråga 6 – Om du svarade Nej på fråga 5, varför inte?

Detta är ännu en fråga med ett öppet svarsalternativ, därför har inte svaren kodats om.

Fråga 7 – Rangordna vilken kommun du skulle föredra att bo i

Denna fråga ber respondenten att rangordna de olika kommundelarna i Pajala kommun. Alternativen är ”Pajalaområdet”, ”Tärendöområdet”, ”Korpilomboloområdet”, ”Junosuandoområdet” och ”Muodoslompoloområdet”. Det finns även ett svarsalternativ som lyder ”har ingen uppfattning om kommundelarna” vilket kodades som siffran noll.

Respondenten har ombetts att rangordna kommundelarna med siffrorna ett till fem där siffran ett motsvarar den kommundel där de helst vill bo och siffran fem den kommundel där de minst vill bo.

Fråga 8 – Hur viktiga är följande faktorer för dig vid val av bostadsort?

Frågan behandlar vad respondenten värderar vid val av bostadsort. Jag har valt ut elva olika alternativ som kan spela in vid val av bostadsort. Jag har därefter bett respondenten att välja hur viktigt eller oviktigt alternativet är på en skala med fem olika ”grader”. Svarsalternativen är ”mycket viktigt”, ”viktigt”, ”varken eller”, ”oviktigt” samt ”mycket oviktigt”. De kunde även kryssa i svarsalternativet ”vet ej/har ingen uppfattning”. Jag har kodat svaren genom att låta siffran fem motsvara ”mycket viktigt” och siffran ett motsvara ”mycket oviktigt”. Svarsalternativet ”vet ej/har ingen uppfattning” har tilldelats siffran noll som kodning.

Fråga 9 – Vad anser du att Pajala kommun kan förbättra för att bli mer intressant som bostadskommun?

Frågan ber respondenten att rangordna de svarsalternativ som finns beroende på vad de anser att Pajala kommun kan förbättra för att bli mer intressant som bostadskommun. Det är sju svarsalternativ och därmed har jag bett respondenterna att rangordna svaren med siffrorna ett till sju. Siffran ett motsvarar det de anser bör/kan förbättras allra mest och sju det som minst behöver åtgärdas.

4.3 Källkritik

De källor jag har använt mig av är officiella hemsidor producerade av kommunen och de företag som jag har intresserat mig för i den empiriska studien, därför bör vi kunna anta att källorna är trovärdiga. Jag har även använt mig av flera rapporter författade av ÅF Infraplan, resultaten från rapporterna verifieras även i de intervjuer jag har genomfört, vilket ökar tillförlitligheten ytterligare.

Intervjuerna har genomförts på respektive arbetsplats (Pajala kommunhus och på Northland Resources AB:s kontor i Kaunisvaara) vilket stöder uppgifterna om att personerna har de arbetsuppgifter de utger sig för att ha.

4.4 Metodkritik och alternativa tillvägagångssätt

Den empiriska studien har tyvärr endast 26 respondenter som får anses vara lågt. Innan jag var på plats för fältstudien var önskemålet att framförallt utföra enkätstudien bland pendlarna som arbetar vid Northland Resources AB. Tyvärr blev denna grupp av respondenter väldigt få vilket även kan ha vinklat resultatet.

Vid bearbetningen av resultaten visade det sig tydligt att jag borde ha haft en annan typ av fråga där jag ombad respondenten att rangordna svarsalternativen. Så gott som alla respondenter hade svarat på frågan, men tyvärr var det många som missuppfattade hur jag ville att de skulle svara. Såhär i efterhand skulle jag istället ha bett respondenten att exempelvis kryssa i några få alternativ.

Vid denna typ av studie hade en annan typ av metod varit svår att använda. Att helt nyttja en kvalitativ intervjumetod med ett mindre antal individer hade inte visat utbredningen av

respondenternas åsikter. Vid en större ekonomisk budget hade ett urval av pendlarna kunnat ske från kommunens och företagens uppgifter om sina anställda, därefter skulle en postenkät ha kunnat användas för att samla in primärdata.

5. Resultatredovisning och analys

5.1 Redovisning av resultat från enkätundersökning

De resultat som har erhållits från enkätundersökningen kommer här att redovisas i text. Tabeller över resultaten finns redovisade i bilaga 2.

Könsfördelningen bland respondenterna i studien är sned då det är fler män än kvinnor som har svarat (se bilaga 2, tabell 1). Detta kan dock ha påverkats av att det är fler män än kvinnor som arbetar i anslutning till gruvan. Åldersfördelningen (se bilaga 2, tabell 2) är jämn i de tre yngre åldersgrupperna. Däremot hade studien endast en svarande i åldersgruppen 61 år och uppåt. Detta var dock något jag i förväg hade räknat med då studien utfördes bland arbetande individer, vilket medför en större sannolikhet att få fler unga svarande.

De allra flesta tillfrågade var gifta eller sambos (se bilaga 2, tabell 3), vilket kan kopplas till åldersfördelningen i studien. Drygt en tredjedel var ensamstående eller sårbos och lever därmed i ett ensamhushåll vilket kan öka flyttbenägenheten.

Spridningen bland de kommuner som respondenterna var folkbokförda i var stor (se bilaga 2, tabell 4). Frågan har ett partiellt bortfall på en person. Det vill säga att det är en respondent som inte har svarat på just denna fråga i enkäten (Dahmström (a), 2005). Luleå, Kalix och Gällivare ligger i topp som hemkommuner till allra flest respondenter vilket förmodligen har en geografisk förklaring. Vidare visar det sig att de allra flesta respondenterna är bosatta i Norrbottens län, endast sex individer är folkbokförda i kommuner utanför länet med Örnsköldsvik som den sydligaste.

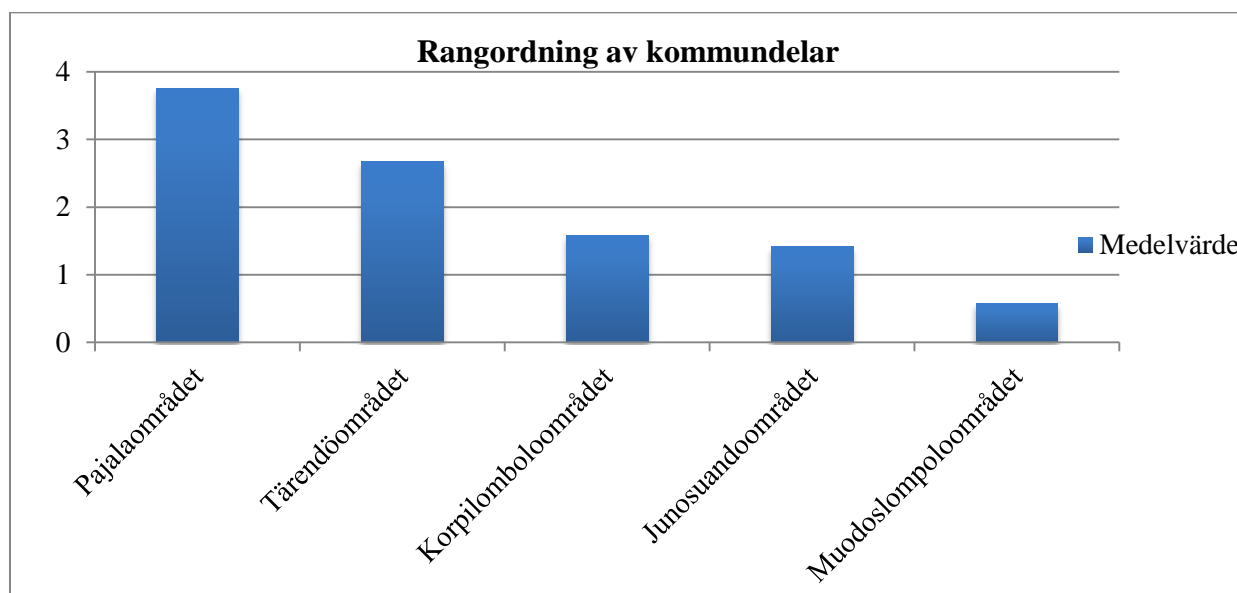
Studien visar även att en knapp majoritet kan tänka sig att flytta till Pajala kommun (se bilaga 2, tabell 5). De respondenter som svarade ”Nej” på frågan om de skulle kunna tänka sig att flytta till Pajala kommun ombads att motivera varför. Svaren som inkom var följande:

- *För lite anknytning till området.*
- *Har rötter och anhöriga i Västerbottensfjällen.*
- *Pensionsmässiga skäl.*
- *Har släkt och vänner på hemmaplan.*
- *För långt till Fjällräven center (Modo Hockeys hemmaarena).*
- *För gammal.*
- *Dyrt.*
- *För långt från civilisationen, skulle nog inte trivas bra här.*
- *Trivs vid kusten och vattnet.*
- *Har barn i skola i Luleå.*

Svaren på motiveringen till varför respondenten inte kan tänka sig att flytta till Pajala kommun visar att många har sociala motiv till att inte flytta. Det kan även skönjas en antydning om att anknytningen till Pajala kommun är alltför liten för att en flytt skulle vara aktuell.

Respondenterna ombads rangordna Pajalas kommundelar utifrån var de skulle kunna tänkas bosätta sig (se bilaga 2, tabell 6 för svarsfrekvens, samt bilaga 3 för karta över kommunområden). Frågan har ett partiellt bortfall på åtta personer. Sex respondenter valde

alternativet ”Har ingen uppfattning om kommundelarna”. Underlaget utgörs alltså av tolv respondenters åsikter i frågan.

Figur 8, Rangordning av kommundelar där respondenterna skulle föredra att bosätta sig.

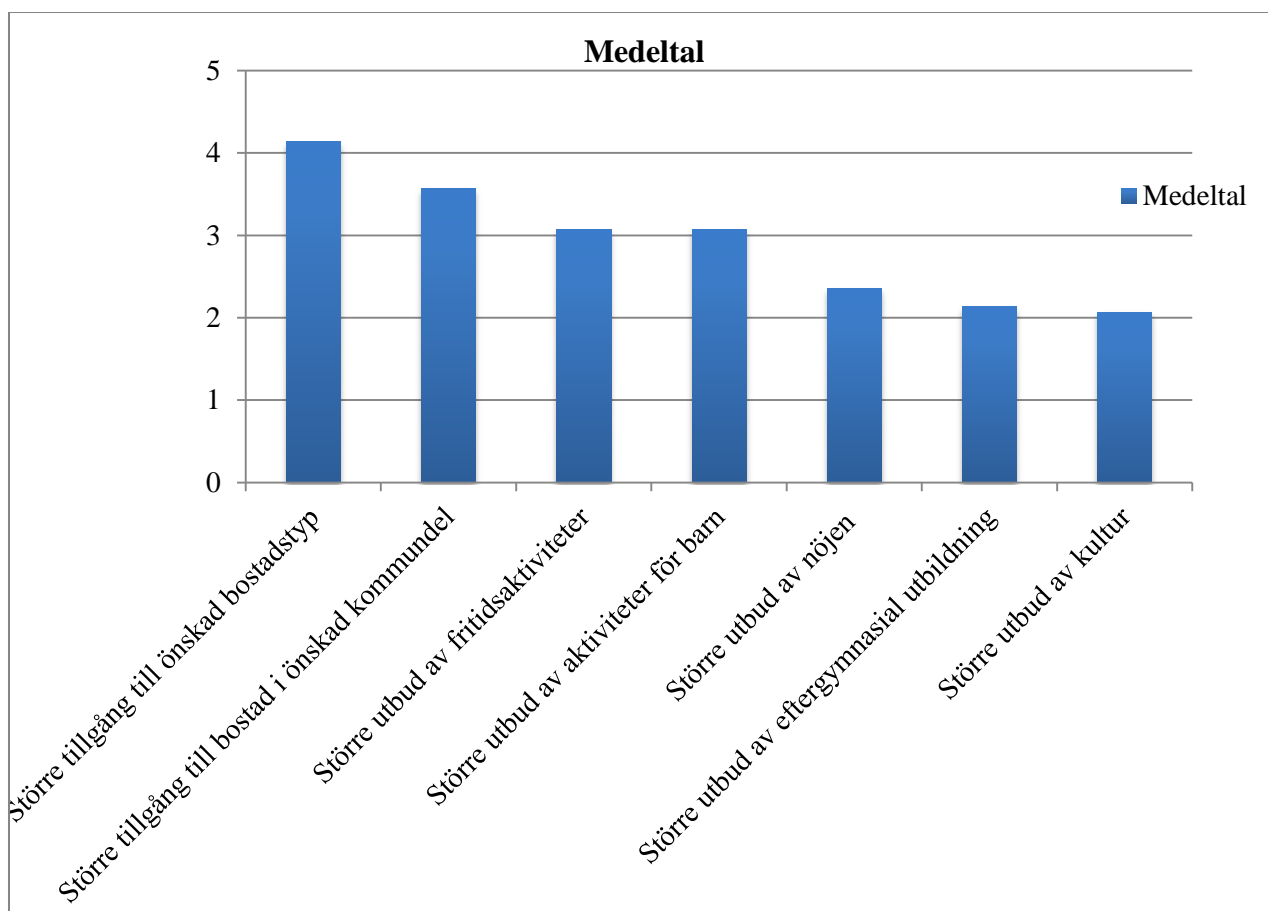
Värdena har erhållits genom att ett medeltal har räknats ut av respondenternas rangordning som sträckte sig från första till femte plats. Den, enligt respondenten, bästa kommundelen att bo i har erhållit en etta. I ett diagram skulle därför denna kommundel fått den minsta stapeln. Därför tog jag det maximala talet 5 minus medeltalet för respektive kommundel och därmed fick jag fram ett ”omvänt” medeltal över var de pendlare skulle föredra att bo.

Som synes är Pajalaområdet det mest eftertraktade att bo i när pendlarna själva får välja. Pajalaområdet själv har erhållit ett medelvärde som är högre än vad Korpilomboloområdet, Junosuandoområdet och Muodoslompoloområdet har fått tillsammans. Tärendöområdet rangordnas som klar tvåa.

Efter att ha tagit fram ett medeltal från respondenternas värdering av hur viktigt eller oviktigt olika variabler är vid val av bostadsort blev det tydligt att tillgången till önskad bostadstyp var mycket viktigt (se bilaga 2, tabell 7). Variablerna ”närhet till naturen”, ”den fysiska miljön”, ”närhet till sjukvård/räddningstjänst/polis”, ”förskola, skola och fritidsaktiviteter för barn”, ”väl utbyggd infrastruktur” värderades som ”viktigt” vid val av bostadsort. Studien visar även att variablerna ”möjlighet till idrottsutövning”, ”nöjesutbud”, ”närhet till släkt och vänner”, ”möjlighet till vidareutbildning” och ”kulturutbud” är något som endast har erhållit medelvärden som motsvarar svarsalternativet ”varken eller”.

Slutligen ombads respondenten svara på frågan vad de anser att Pajala kommun kan förbättra genom att rangordna sju olika alternativ (se bilaga 2, tabell 8). Frågan har ett partiellt bortfall på 12 respondenter vilket betyder att svaren baseras på 14 respondenters åsikter.

Respondenterna anser att Pajala kommun främst behöver ha större tillgång på önskad bostadstyp och bostäder i önskad kommundel. De anser även att kommunen inte behöver lägga någon större vikt vid större utbud av kultur, nöjen eller eftergymnasial utbildning.

Figur 9, medelvärde av respondenternas rangordning på enkätfrågan över vad Pajala kommun kan förbättra.

5.2 Resultatanalys

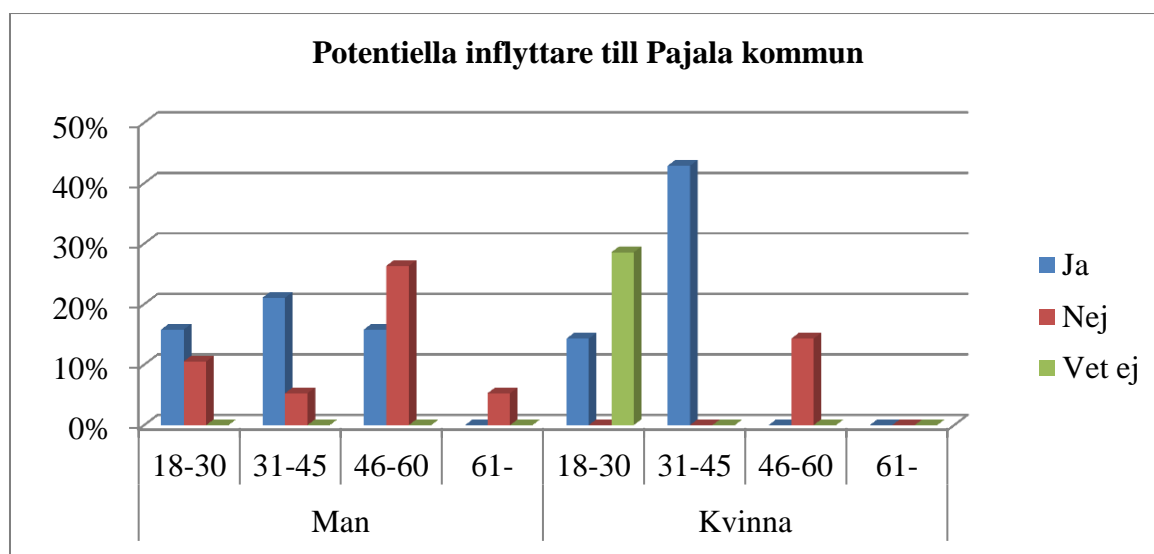
5.2.1 Vilka kan tänka sig att flytta till Pajala kommun?

En förutsättning för att Pajala kommun ska ha något att planera för är att det finns individer och hushåll som kan tänka sig att flytta dit. Studien har visat att en knapp majoritet av de tillfrågade i den empiriska studien tänka sig att flytta till Pajala kommun.

Pajala kommun har under lång tid lidit av hög utflyttning av befolkningen i kommunen, vilket har lett till problem i form av exempelvis dålig ekonomi och nedskärningar inom offentlig sektor som följd. Madelene Rova och Annie Knutsson vid plan- och miljöenheten på Pajala kommun bekräftar den här utvecklingen, och nämner även att det finns ett stort antal individer som under årens lopp har flyttat från kommunen för studier eller arbete, som i och med gruvexpansionen ser en möjlighet att flytta tillbaka (Rova, Knutsson, 2011:19). Som redovisats i kapitel tre är sociala kontakter, såväl som inkomstmöjligheter, viktiga aspekter då beslut om flytt ska tas. Dock får de sociala aspekterna anses vara underliggande inkomstmöjligheterna. Den historiska utvecklingen i Pajala kommun, med den höga utflyttningen, kan främst beskrivas ur ett ekonomiskt perspektiv kopplat till inkomstmöjligheter. Däremot kan den in- och återflyttning som nu sker förklaras ur både ett

ekonomiskt och socialt perspektiv. Dock väger de ekonomiska aspekterna tyngre än de sociala, då det är först när försörjningsmöjligheterna ökar i kommunen som återflyttarna har möjlighet att återkomma.

Frågan återstår, *vilka* kan tänka sig att flytta till Pajala kommun? Efter att ha utfört en indelning av respondenterna utifrån olika bakgrundsvariabler blev det tydligt att olika grupper av respondenter har olika åsikter i frågan om de vill flytta till Pajala kommun. Vid en indelning av respondenterna efter bakgrundsvariablerna kön och ålder visar det sig att det är fler män än kvinnor som kan tänka sig att flytta till Pajala kommun. Undantaget är män i åldern 46-60 år där antalet respondenter som ställer sig negativa till en flytt är många. Dock är könsfördelningen i studien sned, med fler svarande män än kvinnor, därför krävs en procentuell jämförelse.

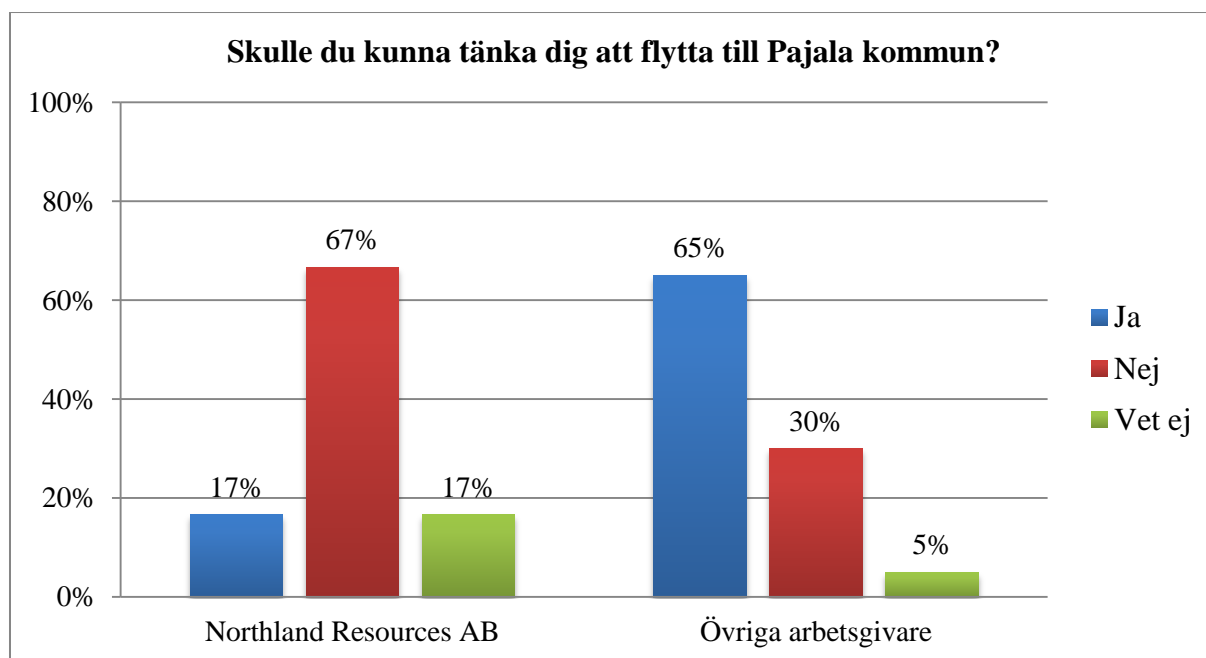

Figur 10, visar respondenternas ställningstagande i frågan "Skulle du kunna tänka dig att flytta till Pajala kommun?" fördelat på kön och ålder procentuellt efter kön.

Den procentuella jämförelsen visar att kvinnor i åldern 31-45 år utgör den kategori med störst andel positiva till att flytta till Pajala kommun. Att det är just bland kvinnor som det finns flest positiva till en flytt är mycket gynnsamt för Pajala kommun eftersom andelen kvinnor bland befolkningen är låg. En något högre inflyttning av kvinnor skulle kunna leda till en jämnare könsfördelning. Även åldersfördelningen bland de som kan tänka sig att flytta till Pajala kommun är positiv. Det är främst respondenter i åldersgrupperna 18-45 år som ställer sig positiva till att flytta till Pajala kommun. Därmed skulle det stora underskottet som finns idag av invånare i åldern 20-50 år kunna förbättras. Det bör dock poängteras att antalet svarande i studien är få och resultatet behöver inte representera den stora massans åsikt i frågan. Den multipla regressionsmodellen tar med ålder som en viktig förklaringsfaktor till migration. Resultatet från studien ligger helt i linje med modellen då den säger att yngre individer är de som tenderar att flytta i störst utsträckning och över längst avstånd. Andelen negativa till en flytt är betydligt större i åldersgrupperna 46-60 år och 61- år och kan förklaras

av den multipla regressionsmodellens förhållande till ålder där flyttbenägenheten minskar med stigande ålder då den förväntade ekonomiska avkastningen minskar.

Ställningstagandet till frågan om respondenten kan tänka sig att flytta till Pajala kommun kan även kopplas till bakgrundsvariabler som arbetsgivare och därmed även arbetstider hos denne. Jag visar därför skillnaden mellan anställda vid Northland Resources AB som har ett fly-in-fly-out-arbetsschema och med övriga arbetsgivare som har ett mer blandat arbetsschema, innehållandes även mer traditionella dagtids- och skiftscheman (se bilaga 4, tabell 1). Övriga arbetsgivare utgörs av Svevia och Snells Entreprenad AB.

Figur 11, visar den procentuella fördelningen av Northland Resources AB:s anställda och anställda hos övriga arbetsgivare som kan tänka sig att flytta till Pajala kommun.

Figur 11 tydliggör den stora skillnaden bland respondenter i ställningstagandet om vilka som kan tänka sig att flytta till Pajala kommun. Vid en procentuell jämförelse visar det sig att en mycket liten andel av respondenterna anställda vid Northland Resources AB är positiva till en Pajalaflytt. Samtidigt ställer sig den allra största andelen av de anställda hos övriga arbetsgivare positiva till att flytta.

Förklaringen till den stora skillnaden bland svaren hos anställda vid Northland AB och övriga arbetsgivare kan till viss del ligga i deras olika arbetsscheman. Jag hade möjlighet att diskutera med några av respondenterna efter att de hade svarat på min enkät. En kvinnlig anställd vid Northland Resources AB menade att hon inte alls var intresserad av att flytta till Pajala kommun. Hon nämnde även att hon inte hade kunskap om kommunen och vad som fanns där. Det var den här kvinnan som nämnde citatet som återfinns i rubriken: ”jag är bara här för att arbeta”. Hon menade att det inte fanns intresse av att ta reda på vad Pajala kommun har att erbjuda som bostadskommun. Hon sökte jobb på Northland Resources AB just för deras arbetsschema och har ingen som helst intention att flytta dit på heltid.

En annan förklaring till att de anställda vid Northland Resources AB generellt ställer sig negativa till en flytt till Pajala kommun kan ha att göra med tiden de har varit anställda hos företag inom kommunen. Individer som nyligen börjat pendla har, som nämnts i exemplet ovan, inte lärt känna platsen ännu och är kanske därför mer negativa till att flytta. Forsberg (2005) nämner att individens sökprocess efter en ny bostadsort är högst intuitiv, därtill spelar kunskapen om olika bostadsorter en mycket stor roll då beslut om flyttdestination ska tas. Därför kan de som har arbetat en längre tid i Pajala kommun skaffat sig en bättre uppfattning om omgivningarna. Som nämns i teoridelen om fly-in-fly-out bidrar arbetsschemat till ytterligare svårigheter för individen att knyta an till dess arbetskommun.

5.2.2 Rangordning av kommunalar

I Gällivare och Kiruna kommuner ligger en stor del av planeringsproblemen med brist på bostäder i att man legat efter med planering av mark. Pajala kommun påbörjade planarbetet redan när gruvan började komma på tal genom att planlägga mark. De har även varit noga med att ha planlagd mark i alla kommunalar (se bilaga 3 för karta), allt för att det inte ska vara där skon klämmer utifall någon är intresserad av att bygga nytt. Kommunen har även varit noga med att ta fram potentiella LIS-områden² i alla kommunalar (Rova, Knutsson, 121119).

På frågan om vilken kommunal respondenten föredrar visade det sig, föga förvånande, att Pajalaområdet värderades högst. Svaret kan kopplas till gravitationsmodellen som menar att vid längre flyttsträckor tenderar inflyttarna att söka sig centralt på inflyttningsorten. Efter Pajalaområdet föredrog respondenterna Tärendöområdet följt av Korpilomboloområdet. Att respondenterna främst vill bo i Pajala- och Tärendöområdena var ganska väntat. Däremot var det lite av en överraskning att Korpilomboloområdet värderades så pass högt med tanke på den geografiska aspekten (se bilaga 3 för karta).

Det finns planer på att anlägga en väg mellan gruvan i Kaunisvaara och Junosuando. När den står klar kommer resvägen från Tärendö och Junosuando bli ungefär lika lång som från Pajala tätort. Eftersom ett inte alltför långt avstånd mellan bostad och arbete är en förutsättning för att pendling ska vara möjlig, kommer tendensen till att bosätta sig i Tärendö- och Junosuandoområdet och pendla till gruvan i Kaunisvaara att öka ytterligare. Därmed bör kommunen vara beredd på en ökad efterfrågan på bostäder inom dessa områden.

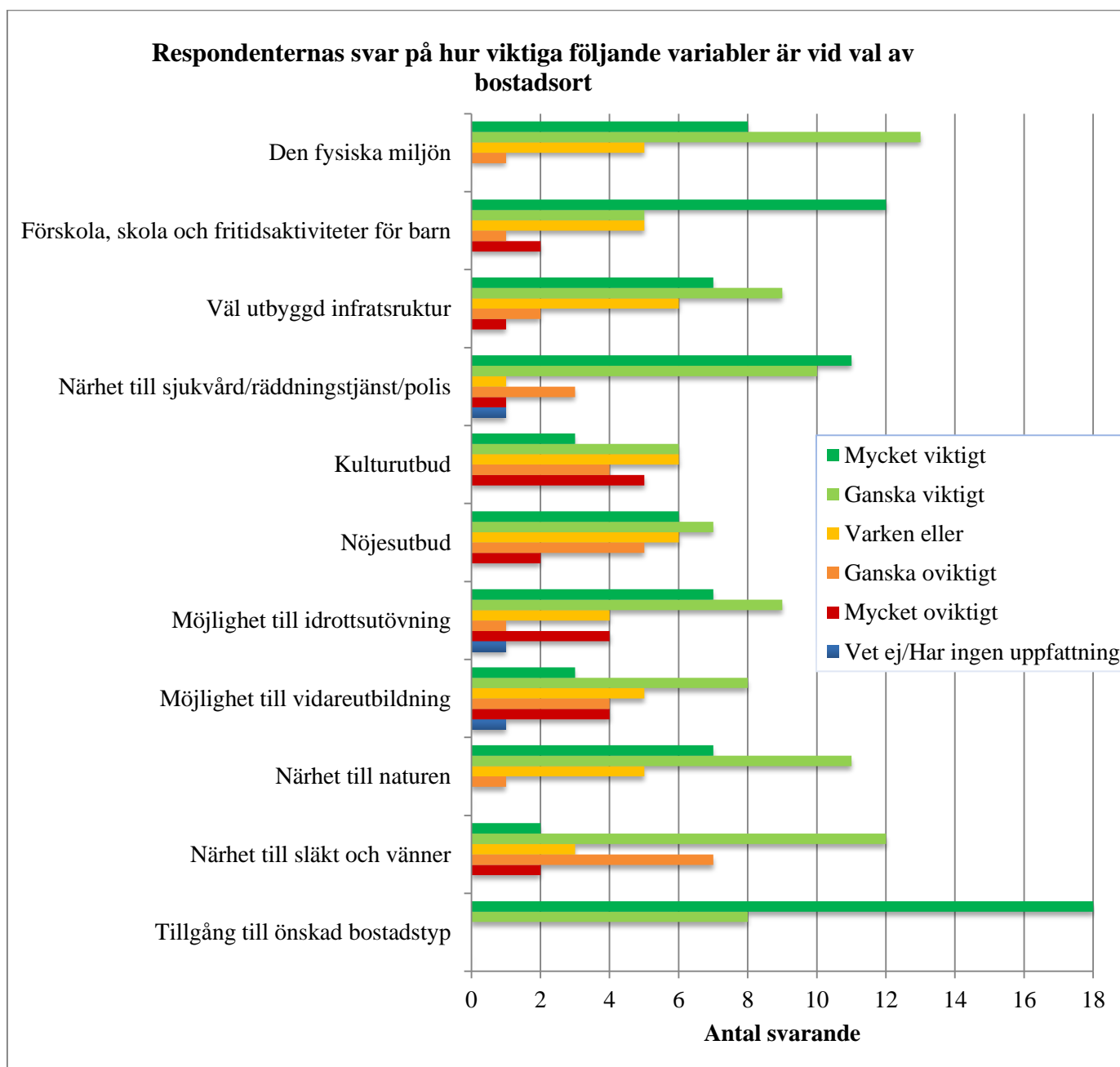
5.2.3 Variabler som spelar in vid val av bostadsort

Kunskapen om vad potentiella inflyttare anser är viktigt vid val av bostadsort kan vara en stor tillgång för kommuner. Speciellt för Pajala kommun som befinner sig i ett skede där de vill öka sitt befolkningsunderlag. Resultatet på frågan kan kopplas till teorin "place utility" som menar att migration sker till följd av en individs eller ett hushålls tillfredsställelse eller icke tillfredsställelse med en viss lokalisering. Migration sker alltså för att möta ett hushålls krav. Alla de variabler som behandlas i frågeenkäten erhöll ett relativt högt medelvärde. Därför kan

---

² LIS-områden = Landsbygdsutveckling I Strandnära läge. Kommunerna har möjlighet att peka ut vissa områden som LIS-områden i sin översiktsplan. Förhoppningen är att landsbygdskommuner ska kunna erbjuda attraktiva områden att bygga bostäder på (Länsstyrelsen, 2013).

det vara av intresse att se till spridningen av svaren för att, om möjligt, särskilja dem mer från varandra.

Figur 13, visar spridningen av hur respondenterna värderar vissa egenskaper hos en bostadsort.

Respondenterna har kryssat i vad de anser vara viktigt eller oviktigt vid val av bostadsort. Det visade sig att tillgång till önskad bostadstyp ansågs vara det allra viktigaste. Det var en mycket stor majoritet av respondenterna som ansåg att denna variabel var mycket viktigt eller viktig. Spridningen på svaren inom denna fråga var alltså mycket liten. Slutsatsen som kan dras av detta är att individer inte är redo att ändra på sina preferenser gällande bostadstyp då

val av bostadsort ska tas. Vi kan alltså till exempel anta att ett hushåll i jakt på en lägenhet inte är redo att bosätta sig i en fristående villa.

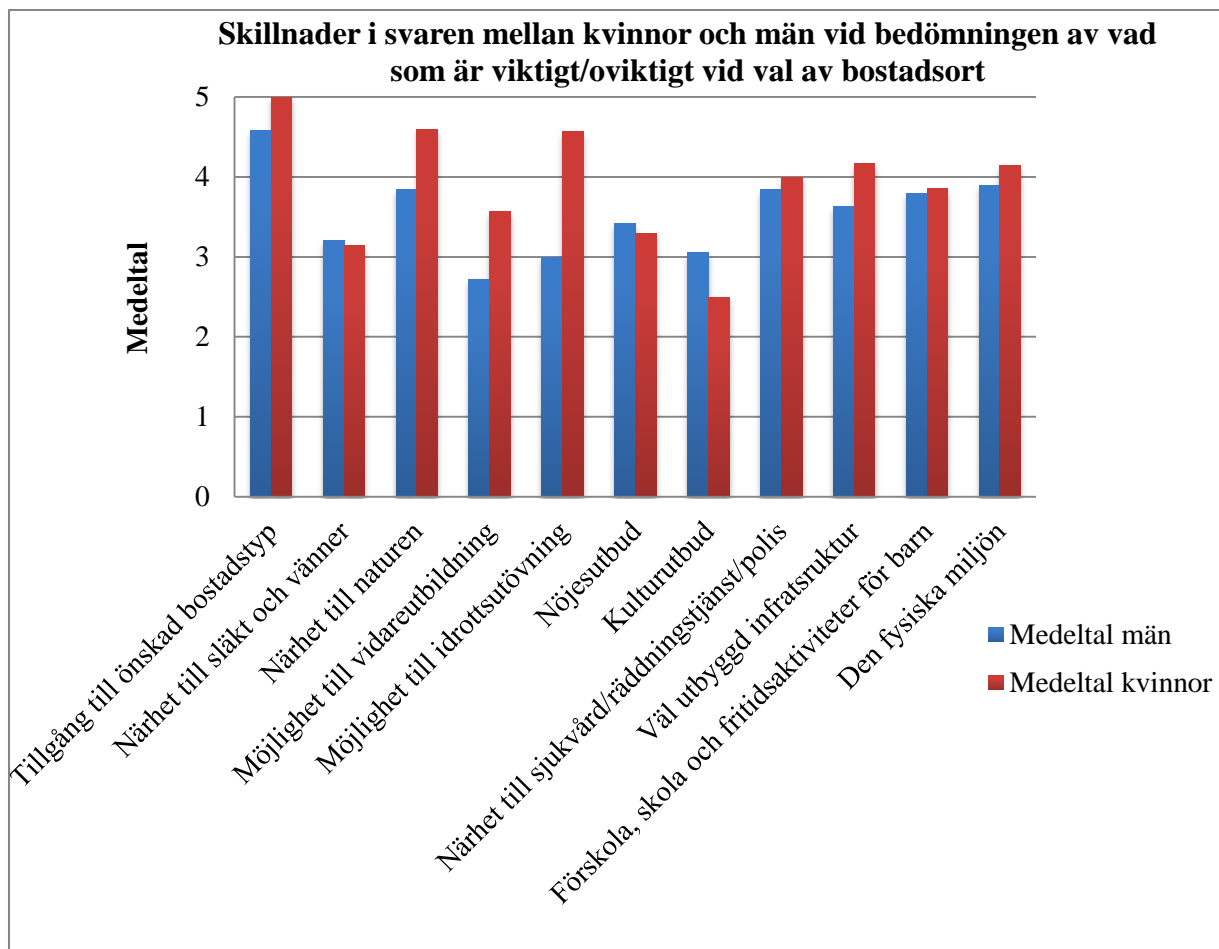
Spridningen bland svaren var små även när det gällde den fysiska miljön, närhet till naturen, förskola/skola/fritidsaktiviteter för barn och närhet till sjukvård/räddningstjänst/polis. Gemensamt för dem var alltså dels att respondenterna hade likvärdiga åsikter angående hur viktiga eller oviktiga variablerna var vid val av bostadsort, men även att de värderades högt av respondenterna.

Den fysiska miljön ansågs vara en viktig egenskap hos respondenternas bostadsort. Pajala kommun har låtit utföra en medborgarenkät som stod klar under 2012. Enkäten behandlar kommuninvånarnas synpunkter och önskemål på utvecklingen av Pajala centralort. I studien framkom det bland annat att kommuninvånarna hade en önskan om en utveckling av grönområden samt större tillgång till gång- och cykelstråk. En av frågorna i enkäten behandlar om respondenten ansåg att det fanns några otrygga platser i Pajala centralort. I samband med upplevd otrygghet nämndes trafiksituationen för de gående upprepade gånger. Brist på gång- och cykelvägar skapar situationer där de gående mer eller mindre tvingas att vistas på tungt trafikerade vägar med höga hastighetsbegränsningar (Medborgarenkät, 2012). Problemet med trafiksituationen för gång- och cykeltrafik återfinns inte endast i Pajala centralort utan även i andra kommuner. Då min empiriska studie visade att den fysiska miljön på bostadsorten värderades högt skulle situationen för gång- och cykeltrafikanter vara något för kommunen att ta itu med.

I studien erhöles en större spridning bland svaren rörande kultur- och nöjesutbud, möjlighet till vidareutbildning och idrottsutövning samt väl utbyggd infrastruktur.

Det visade sig även finnas skillnader i vad respondenterna ansåg vara viktigt eller oviktigt beroende på vilket kön de tillhörde.

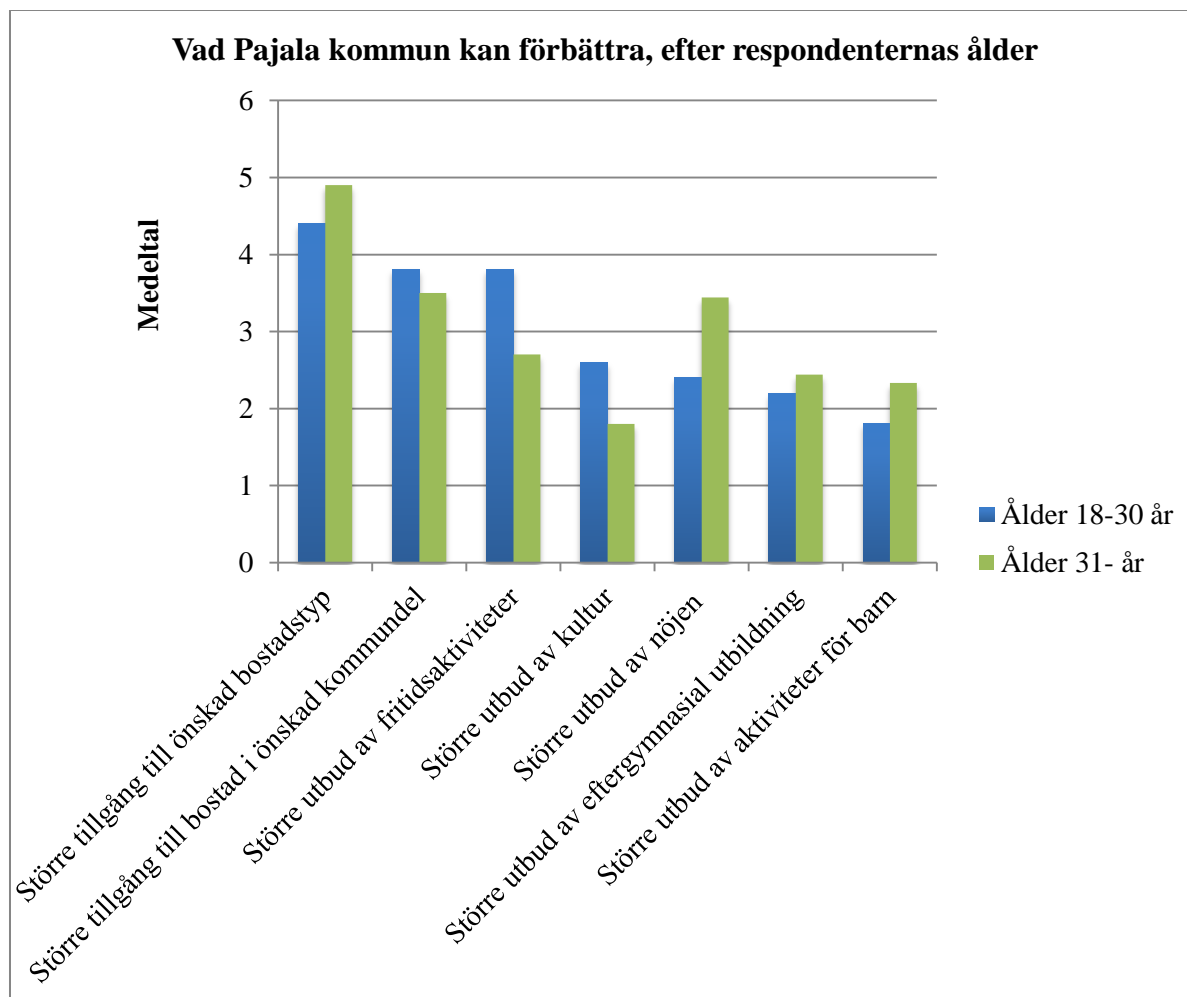

Figur 14, Medeltal av de svar på hur viktiga eller oviktiga de omnämnda variablerna är vid val av bostadsort, fördelat på kön.

Studien visar på en markant skillnad i framförallt hur viktigt det är med möjlighet till idrottsutövning för kvinnor och män. Kvinnornas medeltal motsvarar svarsalternativet ”mycket viktigt” och männens medeltal motsvarar ”varken eller”. Kvinnorna värderar även närheten till naturen samt möjlighet till vidareutbildning som en viktigare egenskap hos sin bostadsort än vad männen gör.

5.2.4 Vad Pajala kommun kan förbättra

Framförallt anser respondenterna att det är ökat utbud av bostäder av varierande bostadstyp uppförda i de kommundelar respondenterna helst vill bo som Pajala kommun behöver förbättra.

Figur 15, Medeltal över respondenternas rangordning över vad Pajala kommun kan förbättra, fördelat efter åldrarna 18-30 år och 31-.

Jag valde även att utföra en analys över ifall respondenternas ålder hade någon inverkan på vad de ansåg att Pajala kommun kan förbättra. Åldern är i sin tur starkt kopplad till livscykeln och därmed även teorin som tar upp denna. Jag valde att undersöka åldersgrupperna 18-30 år, som jag har valt att kalla "före barn" och åldersgruppen 31- år som till stor del karakteriseras av föräldraskap med barn i olika åldrar. Figur 15 visar att det finns vissa skillnader i vad respondenterna anser att Pajala kommun kan förbättra beroende på vilken ålder, och därmed var i livscykeln, de befinner sig. Den största skillnaden beroende på vilken åldersgrupp som granskades återfanns hos variabeln "större utbud av fritidsaktiviteter". Individerna i åldersgruppen 18-30 år rangordnade ett större utbud av fritidsaktiviteter högre än vad individerna i åldersgruppen 31- år gjorde. De yngre individerna i åldersspannet 18-30 år ansåg även att utbudet av kultur och att större tillgång till bostad i önskad kommundel kunde

förbättras i större utsträckning än de äldre i studien. Individerna i åldersgruppen 31- år rangordnade ”större utbud av aktiviteter för barn” och ”större utbud av eftergymnasial utbildning” som viktigare än de yngre respondenterna. Ett resultat som har en tydlig koppling till livscykelteorin, där skaffandet av barn förändrar hushållens preferenser. Anmärkningsvärt i studien kan anses vara att hos individer i åldersgruppen 31- år erhöll variabeln ”större utbud av nöje” ett betydligt högre medeltal än hos den yngre åldersgruppen.

6. Slutsatser

6.1 Frågeställning 1

Vad är viktigt/oviktigt för de som pendlar till Pajala kommun från andra kommuner när de ska välja bostadsort?

Frågeenkäten behandlade flera aspekter av vad de pendlare respondenterna ansåg vara viktigt eller oviktigt vid val av bostadsort i allmänhet, samt hur Pajala kommun kan förhålla sig till dessa ”önskemål”. Det var framförallt tillgången till önskad bostadstyp som stod ut som det allra viktigaste vid val av bostadsort. Jag drar slutsatsen att teorin om livscykler till stor del är applicerbar på fenomenet om att bostadstypen är mycket viktig för individer. Ett hushåll med unga individer har inte samma behov av exempelvis yta som ett hushåll med småbarn. Enkäten behandlar inte vilken bostadstyp som är just den önskade men jag drar slutsatsen att det främst är flerbostadshus som behöver tillkomma i kommunen, eftersom det enligt Pajala kommuns översiktsplan finns ett tillräckligt antal friliggande villor för att täcka en ökad efterfrågan.

Respondenterna ansåg att närheten till naturen var viktig, vilket Pajala kommun har all möjlighet att uppfylla. Även den fysiska miljön, närhet till sjukvård/räddningstjänst och polis samt förskola, skola och fritidsaktiviteter för barn och väl utbyggd infrastruktur ansågs vara viktiga attribut hos en bostadsort.

I andra änden av skalan, egenskaper som inte ansågs viktiga vid val av bostadsort, hamnade närhet till släkt och vänner, möjlighet till vidareutbildning och kulturutbud. Att svarsalternativet ”närheten till släkt och vänner” hamnar så pass långt ner var tills viss del en förvåning då väldigt många migrationsteorier innehåller sociala aspekter som just närheten till släkt och vänner. Att möjligheten till vidareutbildning inte ansågs som något viktigt var inte förvånande, då alla de tillfrågade hade anställning och därmed förmodligen inte anser sig vara i behov av detta.

6.2 Frågeställning 2

Vad kan Pajala kommun göra för att få dem som pendlar i dagsläget att bli permanentboende i kommunen?

Enkäten som helhet hjälper oss att besvara den andra frågeställningen som uppsatsen behandlar. Enligt svaren på frågeenkäten var det främst individer i åldrarna 18-45 år som ställde sig positiva till att flytta till Pajala kommun. Om vi kopplar individerna till de olika faser i livscykeln som passerar vid dessa åldrar går vi från möjliga ensamhushåll till hushåll

med upp till flera barn. Enkäten visade att individerna ansåg att tillgång till önskad bostadstyp är mycket viktigt vid val av bostadsort, samt att de anser att Pajala kommun främst bör förbättra tillgången till önskad bostadstyp. Därför kan vi dra slutsatsen att Pajala kommun behöver fler bostäder och att de behöver vara av varierande bostadstyp. Kommunen lider allra störst brist på bostäder i flerbostadshus, därför borde en satsning ske på att tillverka flerbostadshus med lägenheter med varierande upplåtelseform. Tillkomsten av lägenheter kan även få till följd att redan existerande villor frigörs om äldre individer vill minska sin bostadsyta och krav på underhåll.

Respondenterna ombads även att rangordna kommundelarna i Pajala kommun. Pajalaområdet värderades allra högst och därefter kom Tärendöområdet som en klar tvåa. Kommunen bör alltså se till att flertalet av de nya bostäderna främst förläggs inom dessa två kommunområden. Det största antalet bostäder bör förläggas inom Pajalaområdet, men eftersom ”genvägen” som eventuellt tillkommer mellan gruvan i Kaunisvaara och Junosuando bör det finnas en beredskap för att möta upp en ökad efterfrågan på boendemöjligheter även i Tärendö- och Junosuandoområdet.

Respondenterna ansåg även att Pajala kommun skulle kunna förbättra och utöka utbudet av fritidsaktiviteter och aktiviteter för barn. Enkäten behandlar inte vad dessa aktiviteter skulle kunna vara, men det är likväl något att jobba vidare med för kommunen.

6.3 Egna reflektioner

Pajala kommun är inte unika eller ensamma med att stå inför snabba kast inom samhällsplaneringen. För tillfället sker gruvetableringar på flera orter i Sverige, gemensamt för dem är att de ofta har ett perifert läge med gles befolkning. De stora etableringarna kan medföra nära en fördubbling av individer som befinner sig på orten. Denna ökning leder till stora kostnadsökningar för kommunerna, något som ska finansieras av skattemedel. Dessa riskerar dock att inte täcka behovet om det inte sker en nog stor inflyttning. Vad kommunerna även behöver ha i åtanke är att en gruva endast har en viss bestämd livslängd eftersom det är icke förnyelsebara råvaror som utvinns. Därmed kommer det komma en dag då gruvföretagen drar sig tillbaka och frågan är då vad som blir kvar. Grunden i all samhällsplanering är att planera långsiktigt och hållbart. De snabba svängningarna som gruvsektorn medför leder till stora problem för redan ekonomiskt svaga kommuner att planera för framtiden.

Jag anser att det framförallt finns två svårigheter som Pajala kommun står inför. Det första är att förse en växande befolkning med bostäder som passar in på deras önskemål, det andra är att lyckas åstadkomma en långsiktig, hållbar utveckling som genererar i positiv tillväxt under lång tid framöver.

Gruvetableringen i Pajala kommun kräver stora ekonomiska satsningar, men med tanke på den kärva ekonomin är det svårt att klara den ökade efterfrågan på bland annat bostäder. Under arbetets gång har jag börjat fundera på om kommunen och Pajalabostäder kanske borde se över möjligheten att bygga nya flerfamiljshus med upplåtelseformen kooperativ hyresrätt. Upplåtelseformen innebär att hyrestagaren betalar en upplåtelseavgift när de flyttar in som de sedan återfår den dag de flyttar ut. I utbyte mot denna avgift kommer hyresnivåerna gå ner,

vilket är av stor vikt vid nybyggnationer, samtidigt som de boende får ökat inflytande över bostadens omgivningar.

Under mina två veckor på plats i Pajala kommun fick jag möjlighet att tala med boende och anställda inom kommunen och anade en konflikt gällande var i kommunen den större delen av nybyggnationer av bostäder skulle ske. Invånare boende i andra kommuner än Pajalaområdet upplevde en alltför stor koncentration av nybyggandet i Pajala centralort. Min personliga åsikt är dock att denna koncentration är berättigad. Urbaniseringen har till viss del avstannat i Sverige idag, att bo på landsbygden är återigen eftertraktansvärt. Dock är det inte landsbygd överallt som lockar, utan landsbygd som befinner sig inom pendlingsavstånd från en tätort. Tätorterna erbjuder städernas mångfald samtidigt som hushållen har landsbygdens boendemiljö. Att större delen av de nybyggda bostäderna förläggs i Pajala centralort svarar både på denna studies respondenter önskemål samt att en starkare tätort bidrar till att öka attraktiviteten hos omkringliggande områden. Att i expansionens första skede förlägga nybyggnationerna i Pajala centralort bedömer jag kunna få hela Pajala kommun att växa i förlängningen.

Den snabba utveckling som sker nu är förhoppningsvis inte det enda som kommer ske i Pajala kommun, då finns det även en risk att det inte är en hållbar utveckling. En hållbar utveckling låter Pajala kommun växa under en lång tid. Det är viktigt att skilja på dessa snabba ”akuta” åtgärder som nu sker och på den långsiktiga utveckling som kommer ske över många år framöver.

6.4 Framtida forskning

Jag anser att det hade varit mycket intressant att vid ett framtida tillfälle följa upp min studie genom att utföra samma studie igen. Eftersom jag har kopplat andelen positiva till att flytta till Pajala kommun med bland annat tiden de har arbetat i kommunen skulle en studie vid ett framtida tillfälle kunna bekräfta eller förkasta en sådan koppling.

Det skulle även vara intressant att undersöka om kommunens åtgärder har varit lyckade och genererat i färre arbetspendlare och ökad inflyttning.

Källförteckning

Tryckta källor

- Abrahamsson, Anna-Karin (2012) *Bostadsmarknadsanalys 2012, Norrbottens Län, Länsstyrelsens rapportserie nr 10/2012*, Länsstyrelsen Norrbotten
- Bienkowska, Dzamila (2007), *Arbetskraftens rörlighet och klusterdynamik – En studie av IT- och telekomklustren i Kista och Mjärdevi*, Geografiska regionstudier, Uppsala Universitet
- Brydsten, Monika (1994), *Att välja bostad – betydelsen av boendekarriären och uppväxtmiljön*, Geografiska institutionen, Umeå
- Bäck, Henry & Larsson, Torbjörn (2008) *Den svenska politiken – Struktur processer och resultat*, Liber AB, Malmö
- Dahmström (2005a), Karin, *Från datainsamling till rapport – att göra en statistisk undersökning*, Studentlitteratur, Lund
- Dahmström, Karin (2005b) "Befolkningsstatistiken hjälper till att förklara" ur Forsberg, Gunnel (2005), *Planeringens utmaningar och tillämpningar*, Uppsala Publishing House AB sid 45-61
- Forsberg, Gunnel (2005), "Rumsliga obalanser i befolkningens sammansättning och bosättning" ur Forsberg, Gunnel (2005), *Planeringens utmaningar och tillämpningar*, Uppsala Publishing House AB sid 34-44
- Fransson, Urban (1992), "Pendling, flyttning och byte av arbetsplats" ur Öhman, Jan (1992) *Urbana samhällen och processer, Nordisk Samhällsgeografisk Tidskrift*, Uppsala
- Gren, Martin & Hallin, Per-Olof (2003), *Kulturgeografi – en ämnesteoretisk introduktion*, Liber AB
- Hermelin, Brita (2005), "Regional ekonomisk utveckling" ur Forsberg, Gunnel (2005), *Planeringens utmaningar och tillämpningar*, Uppsala Publishing House AB sid 266-283
- Lenntorp, Bo (2005), "Ett tidsrumsligt perspektiv på världen" ur Forsberg, Gunnel (2005), *Planeringens utmaningar och tillämpningar*, Uppsala Publishing House AB sid 22-33
- Lundmark, Mats (1992), "Storstäderna och den regionala utvecklingen" ur Öhman, Jan (1992) *Urbana samhällen och processer, Nordisk Samhällsgeografisk Tidskrift*, Uppsala
- Nutek (2001), *Migration, demografi och tillväxt – Hur flyttningar och åldersstrukturer påverkar regionernas ekonomiska tillväxt*, Nutek
- Pajala Kommun (2010), *Pajala Kommun översiktsplan*, Pajala Kommun
- Länsstyrelsen i Norrbottens län (2012), *Fakta om Norrbottens län*, Länsstyrelsen i Norrbottens län

Patel, Runa & Davidsson, Bo (2003) *Forskningsmetodikens grunder- att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Studentlitteratur

Rossi, Peter, H (1980), *Why families move*, Andra upplagan, Sage Publications Inc, California

Thurén, Torsten (2007), *Vetenskapsteori för nybörjare*, Liber AB

Stjernström, Olof /1998), *Flytta nära långt bort – De sociala nätverkens betydelse för val av bostadsort*, Kulturgeografiska institutionen, Umeå

ÅF Infraplan (2011a), *Pajala behovsanalys - avseende näringslivets expansionspotentialer till följd av gruvnäringens utveckling inom Pajala kommun*, ÅF Infraplan, Umeå

ÅF Infraplan (2011b), *Kvinnounderskott i Pajala – åtgärder och konsekvenser*, ÅF Infraplan, Umeå

ÅF Infraplan (2012), *Konsekvenser för samhälle och näringsliv av olika scenarier för bostadsutbyggnad*, ÅF Infraplan, Umeå

Öhman, Jan (1992) Urbana samhällen och processer, *Nordisk Samhällsgeografisk Tidskrift*, Uppsala

Internetkällor

ACELG, (Australian Centre of Excellence for Local Government) (2012) hämtad 130121, <http://www.acelg.org.au/upload/program5/1336624408_ACELG_Scoping_Study_FIFO_May_2012.pdf>

Boverket, (2012a), hämtad 130121 <<http://www.boverket.se/Boende/Sa-bor-vi-i-Sverige/Upplattelseformerboendeformer/>>

Boverket, (2012b) hämtad 121121, <<http://www.boverket.se/Boende/Kommunernas-bostadsforsorjning/Bostadsforsorjning/>>

Boverket, (2012c), hämtad 121121 <<http://www.boverket.se/Boende/Kommunernas-bostadsforsorjning/>>

Boverket, (2012d) hämtad 121121, <<http://www.boverket.se/Boende/Kommunernas-bostadsforsorjning/Bostadsforsorjning/Boendeplanering-/>>

Kaliber (2012), *Oljeplattform på torra land*, 121110, <<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1316&artikel=5342099>>

Kommunfakta (2011) <<http://www.pajala.se/PageFiles/3244/2521%20Pajala%20FAKTA.pdf>>

Kommunfakta, definitioner (2012), hämtad 130124 <http://www.scb.se/Grupp/Produkter_Tjanster/Skraddarsydd/Regionala_produkter/Kommunfakta/Dok/Definitioner.pdf>

Länsstyrelsen (2013) < http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/planfragor/fysisk-planering/Pages/lis_omaden.aspx> hämtad 130313

Medborgarenkät (2012), <http://www.pajala.se/Documents/Plan-%20och%20milj%C3%B6/Sammanst%C3%A4llning_Medborgarenk%C3%A4t_Slutversion.pdf>

Morris (2012), *Scoping Study, Impact of fly-in-fly-out/ drive-in-drive-out work practices on local government*.
<http://www.ancelg.org.au/upload/program5/1336624408_ACELG_Scoping_Study_FIFO_May_2012.pdf> hämtad 130123

NE (2012) <<http://www.ne.se/migration/255707>> hämtad 121212

NE, (2013) < <http://www.ne.se/lang/region>> hämtad 130123

Norrlandsfonden (2013) < <http://www.norrlandsfonden.se/2012/12/snells-entreprenad-satsar-pa-pajala/>> hämtad 130311

Northland Resources (2012a), <<http://www.northland.eu/sv-se/om-northland/var-historia>> hämtad 121122

Northland Resources (2012b), < <http://www.northland.eu/sv-se/projekt/kaunisvaara>> hämtad 121122

Pajalabostäder (2013) *Om Pajalabostäder*,
<http://www.pajalabostader.se/SummarumWeb12293_2/Internet/Wa/AboutUsCompanyFacts.aspx> hämtad 130124

PajalaTV (2012) *Byggboomen i Pajala*, <<http://www.pajalatv.se/film/ifocus-5-september-2012-byggboomen-i-pajala/>> hämtad 130124

Regionsfakta (2013) *Skatteunderlag 2013*, hämtad 130123
<<http://www.regionfakta.com/Norrbottens-land/Regional-ekonomi/Skatteunderlag/>>

SCB (2013), *Energipriser på naturgas och el*, hämtad 130121,
<http://www.scb.se/Statistik/EN/EN0302/_dokument/EN0302_DO_2008.pdf>

SCB folkmängd (2013) *Folkmängd efter region, ålder och tid*, hämtad 130124, <
http://www.scb.se/Pages/SSD/SSD_SelectVariables.aspx?id=340487&rxid=c0190161-7e4e-4e41-94d6-99d562fa5d1e&px_tableid=ssd_extern%3aBefolkningNy>

SCB medelålder (2013), *Befolkningens medelålder efter region, kön och tid*, hämtad 130128,
< http://www.scb.se/Pages/SSD/SSD_TablePresentation____340486.aspx?rxid=bc3a2584-4312-4ba2-956f-91027d5390c8>

SCB:s hemsida, hämtad 121119,
<http://www.scb.se/Pages/SSD/SSD_TablePresentation____340486.aspx?rxid=6b9904bc-adde-4584-b480-3ac74260a18c>

Svevia (2013) hämtad 130312 <<http://www.svevia.se/om-svevia/korta-fakta-om-svevia.html>>

SVT (2012) hämtad 130124 <<http://www.svt.se/nyheter/regionalt/nordnytt/nya-bostader-i-pajala>>

Wikipedia a (2012) hämtad 121119

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Norrbottnen_County.png>

Wikipedia b (2012) hämtad 121119

<<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:SverigesL%C3%A4n2007Norrbottnen.svg>>

Muntliga källor

Lund, Fredrik, underentreprenör till Snells Entreprenad AB, intervjuad 130310

Rova Madelene, bygglovshandläggare på Pajala kommun, intervjuad 121119

Annie Knutsson, planingenjör på Pajala kommun, intervjuad 121119

Johnny Lantto, informatör på Northand Resources AB, intervjuad 121119

Bilaga 1 - Frågeenkät

Enkätundersökning

---

1. Kön

Man

☐

Kvinna

☐

2. Ålder

18-30

☐

31-45

☐

46-60

☐

61-

☐

3. Civilstånd/boendeform

Ensamstående

☐

Gift/sambo

☐

Särbo

☐

4. I vilken kommun är du folkbokförd?

.....

5. Skulle du kunna tänka dig att flytta till Pajala kommun?

Ja

☐

Nej

☐

Vet ej

☐

6. Om du svarade Nej på fråga 5, varför inte?

.....

.....

7. Rangordna vilken kommun del du skulle föredra att bo i.

Rangordna alternativen med siffrorna 1-5 genom att sätta en siffra i rutorna. Siffran 1 motsvarar den kommun del du HELST vill bo i, siffran 5 motsvarar den kommun del du MINST vill bo i.

Pajalaområdet	☐
Tärendöområdet	☐
Junosuandöområdet	☐
Korpilombolområdet	☐
Muodoslompolområdet	☐
Har ingen uppfattning om kommun delarna	☐

8. Hur viktiga är följande faktorer för dig vid val av bostadsort?

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken eller	Ganska oviktigt	Mycket oviktigt	Vet ej/ Har ingen uppfattning
Tillgång till önskad bostadstyp (friliggande villa, radhus/kedjehus, lägenhet)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Närhet till släkt och vänner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Närhet till naturen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Möjlighet till vidareutbildning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Möjlighet till idrottsutövning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nöjesutbud	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturutbud	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Närhet till sjukvård/ räddningstjänst/ polis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Väl utbyggd infrastruktur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Förskola, skola och fritidsaktiviteter för barn	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den fysiska miljön/utseendet på orten (belysning, vägsträckningar, grönområden etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Vad anser du att Pajala kommun kan förbättra för att bli mer intressant som bostadskommun?

Rangordna dina svar med siffrorna 1-7. Siffran 1 motsvarar det du prioriterar MEST och siffran 7 det du prioriterar MINST.

Större tillgång till önskad bostadstyp (ex. friliggande villa, radhus/kedjehus, lägenhet)	☐
Större tillgång till bostad i önskad kommunal (Pajala-, Tärendö-, Junosuando-, Korpilombolo- eller Muodoslomploområdet)	☐
Större utbud av fritidsaktiviteter	☐
Större utbud av kultur	☐
Större utbud av nöjen (restauranger, uteställen, etc.)	☐
Större utbud av eftergymnasial utbildning	☐
Större utbud av aktiviteter för barn	☐

Tack för din medverkan!

Bilaga 2 – Resultat av empirisk studie

Tabell 1, Könsfördelning

Kön	Antal	Procent
Män	19	73%
Kvinnor	7	27%
Summa	26	100%

Tabell 2, Åldersfördelning

Ålderskategorier	Antal	Procent
18-30	8	31%
31-45	8	31%
46-60	9	35%
61-	1	4%
Summa	26	100%

Tabell 3, Civilstånd/boendeform

Civilstånd/boendeform	Antal	Procent
Ensamstående	7	27%
Gift/sambo	17	65%
Särbo	2	8%
Summa	26	100%

Tabell 4, Kommuner som respondenterna är folkbokförda i

Kommun	Antal
Luleå	5
Kalix	4
Gällivare	3
Överkalix	2
Vilhelmina	2
Örnsköldsvik	2
Skellefteå	2
Arvidsjaur	1
Jokkmokk	1
Övertorneå	1
Boden	1
Haparanda	1
Summa	25

Tabell 5, Svarsfrekvens på frågan om respondenten kan tänka sig att flytta till Pajala kommun

Variabel	Antal	Procent
Ja	14	54%
Nej	10	38%
Vet ej	2	8%
Summa	26	100%

Tabell 6, Rangordning av kommundelar där respondenterna skulle föredra att bosätta sig

Rangordning	Kommunområde	Medeltal	Resultat av 5 minus medeltalet
1	Pajalaområdet	1,25	3,75
2	Tärendöområdet	2,33	2,67
3	Korpilombolområdet	3,58	1,58
4	Junosuandområdet	3,42	1,42
5	Muodoslompolområdet	4,42	0,58

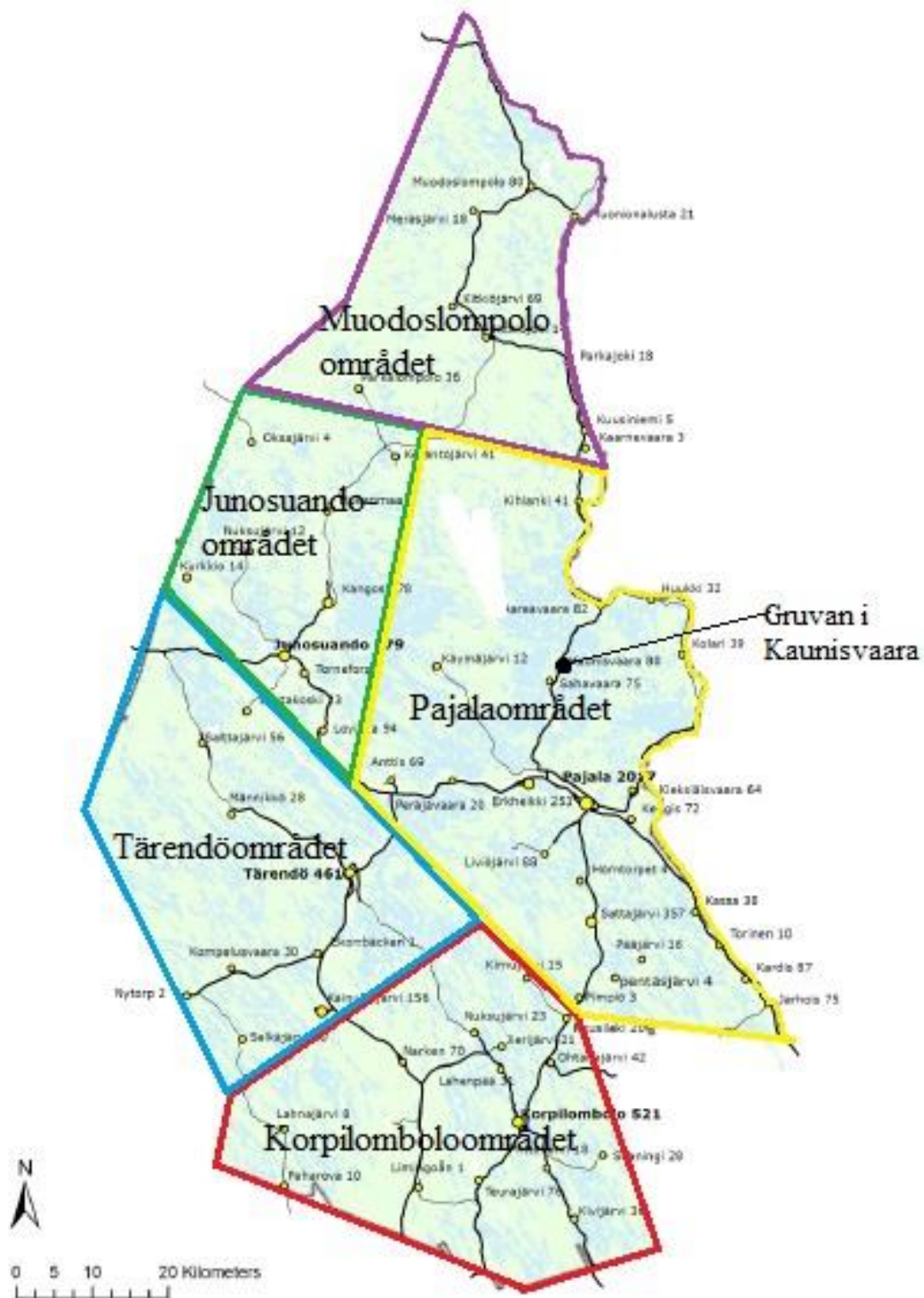
Tabell 7, Medeltal av hur följande variabler spelar in vid val av bostadsort

Variabler	Medeltal	Motsvarande
Tillgång till önskad bostadstyp	4,69	Mycket viktigt
Närhet till naturen	4	Viktigt
Den fysiska miljön	3,96	Viktigt
Närhet till sjukvård/räddningstjänst/polis	3,88	Viktigt
Förskola, skola och fritidsaktiviteter för barn	3,81	Viktigt
Väl utbyggd infrastruktur	3,76	Viktigt
Möjlighet till idrottsutövning	3,42	Varken eller
Nöjesutbud	3,38	Varken eller
Närhet till släkt och vänner	3,19	Varken eller
Möjlighet till vidareutbildning	2,96	Varken eller
Kulturutbud	2,92	Varken eller

Tabell 8, Faktorer som Pajala kommun kan förbättra

Svarsalternativ	Medelvärde	7 minus medelvärde
Större tillgång till önskad bostadstyp	2,86	4,14
Större tillgång till bostad i önskad kommun	3,43	3,57
Större utbud av fritidsaktiviteter	3,93	3,07
Större utbud av aktiviteter för barn	3,93	3,07
Större utbud av nöjen	4,64	2,36
Större utbud av eftergymnasial utbildning	4,86	2,14
Större utbud av kultur	4,93	2,07

Bilaga 3- Karta över Pajalas kommunområden

Källa: Pajala kommun (2010) med egen bearbetning

Bilaga 4 – tabell över resultatanalys

Tabell 1 – Vilka vill flytta, fördelat på arbetsgivare

Kolumn1	Northland Resources AB	Övriga arbetsgivare	Summa
Ja	1	13	14
Nej	4	6	10
Vet ej	1	1	2
Summa	6	20	26